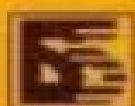

ЕФРАИМ
КИШОН

КОД КУЋЕ ЈЕ
НАЈГОРЕ

BOOK & MARSO

Ефраим Кишон

КОД КУЋЕ ЈЕ НАЈГОРЕ

Породичне приче

Book & Marso
Београд, 2008.

Наслов оригинала

Ephraim Kishon „My family right or wrong“
Shikoma Publishing Co.
Jerusalem 1977.

„Familiengeschichten“
Langen Miiller Miinchen - Wien 1978.

Copyright © za Srbiju i Crnu Goru „Book & Marso“

obrada: Lena
www.balkandownload.org

СЛИКА И ПРИЛИКА

Све су премијере узбудљив догађај али свака је од њих мачји кашаљ према највећој представи на свету: представљању новорођенчета драгој родбини.

Најбоља супруга одлучила је да донесе Рафија на свет усред ноћи, тако да сам морао да чекам све до јутра да бих могао да га видим. Доктор ми је саветовао да свакако први пут дођем сам. Зато нисам повео никога осим своје мајке јер она је ипак моја мајка, а ради равнотеже повео сам и женине родитеље јер, на крају крајева, и њима се родио унук. Нисам могао да изоставим ни тетку Илку ни ујака Јакова јер би се иначе страшно увредили, као ни Зиглерове који су већ послали предиван поклон: беле плетене патикице, исту такву капицу и најлепше панталонице на свету, плаве као небо.

Сасвим случајно истим поклоном су се испрсили и моја мајка, тетка Илка, ујака Јаков као и многобројни пријатељи и познаници. Чак и млекација. Скоро да човек зажали што ће дете порастати јер би иначе имало одеће до краја живота. Једно је ипак сигурно; убудуће ће свако новорођенче мојих пријатеља добити на поклон слатки мали комплет одеће.

Разуме се само по себи да ни ја нисам пошао жени празних руку. У једном тренутку, оне страшне ноћи док сам кршио руке у болничкој чекаоници, свечано обећах сам себи да ћу, ако све прође добро, купити жени бунду. Али ујутро, кад сам трезвено размислио, присетио сам се да ће ускоро лето, а било би заиста смешно да моја жена усред летње врућине трчкара унаоколо у бунди. Уместо тога, пошао сам код најскупљег јувелира у граду и изабрао предивну огрлицу од дијаманата. Рекох себи: „То је оно право!“, све док нисам спазио цену. Е, па шта моја жена мисли ко сам ја? Рокфелер? И то само зато што је родила дете? Није

ни прва ни последња која је родила, а нећете ваљда да ми кажете да све породилге добијају дијаманте?

На крају сам купио предиван букет црвених каранфила с раскошном шареном траком и банану за Рафија. А у знак признања за све њене напоре - обукао сам тамно одело. Нека зна да јој опраштам све паклене муке које сам прошле ноћи претрпео и да јој ништа не замерам.

На путу за породилиште моја мајка нас је непрестано опомињала да детету никако не смемо да приђемо ближе од два метра јер је сигурна да по нама врве разни микроби, вируси и бацили. Тиме нас је све дубоко увредила. Тетка Илка је рекла како се нада да моја мајка неће као остале њој добро познате баке, већ с врата почети да тепа „буци-буцили“, што је први корак у погрешном васпитању детета.

У тако напетом расположењу стигосмо до породилишта. Вратар је очигледно имао тешку порођајну ноћ, па је задремао и тако смо сви заједно шмугнули поред њега. Једна сестра нам је показала пут до женине собе. Задржавајући дах закуцали смо и ушли. У соби није било никог.

Ујка Јаков, који се у својој каријери може похвалити са два семестра фармације, објаснио нам је да је моја жена вероватно на постпородиљском прегледу.

У том часу је тетка Илка која је, још увек увређена, заостала за нама, однекуд победнички закликтала.

– Ту је! Ено га!

Пожурисмо онамо, кад тамо... на неким колицима сличним онима за послуживање... лежи нешто од главе до пете зачаурено у бело...

– Боже драги - прошапута женина мајка. - То је он! Зар није сладак? Сунце бакино, буци-буц!...

– Срце моје мало - моја ће мајка с уздахом. - Срце моје мало...

– Ја ништа не видим - рекох, на шта је тетка Илка профрктала да је нормално да ништа не видим, нити било ко други може нешто да види, кад су га тако умотали. Опрезно је подигла покривач и онесвестила се.

Пред нама је лежао Рафи.

Рафи главом и брадом.

Прави мали анђео.

Моја ташта бризну у плач.

– Ах - рече уздишући. - Слика и прилика покојног тече Оскара...

Погледајте тај нос... па та уста...

– А те уши! - промрмља њен супруг. - Исте бакине.

– Којешта - успротиви се Јаков. - Брада му је иста Викторова. Управо је он знао тако да истури браду кад би му лоше кренуло у покеру.

– А ја кажем - на то ће госпођа Зиглер, - да је пљунута мајка. Само те очи! Гледајте како их затвара и отвара... Баш као она. Затвори их... отвори их...

Ја нисам проговорио ни реч јер, искрено речено, био сам помало збуњен. Кад сам мало пре угледао Рафија, срце ми је снажно закуцало а у глави ми је одзвањало: „Слушај, матори, нема циле-миле, то је твој син“. Заволео сам га на први поглед. Па ипак - како да кажем - више ми је онакав ћелав, безуб, зајапуреног лица, дубоких уреза испод очију био налик на старог, смежураног мешетара. Наравно, прелепог анђеоског мешетарчића - уверавао сам самог себе, па ипак сам био помало разочаран. Дубоко у срцу надао сам се да ће, чим ме угледа, повикати: „Тата, тата!“. Уместо тога, он је гласно зевнуо и почео да се дере.

– Јесте ли му видели десни? - гукну тетка Илка. Ма исте су као у тече Емила!

Чему порицати, сви смо били дубоко дирнути. У ствари је ипак чудесно да се у тако малом створењу уједине све физичке и психичке особине предака. Природа заиста ствара чуда...

– Оппростите - прекинула ме је сестра у мојим размишљањима и упутила се према колицима у намери да их одвезе.

– Молим вас - упитах је, - а где је госпођа Кишон?

– Која госпођа Кишон?

– Па мајка. Зар ово није син госпође Кишон?

– Ово? Ни говора. Ово овде припада госпођи Мизрахи. Осим тога то је девојчица - рече сестра и одвезе мало чудовиште.

Стварно, крајње је време да се нешто предузме против анархије у нашим болницама.

СРЕЋНА НОВА ГОДИНА!

– Ефраиме - зовну ме из спаваће собе најбоља супруга на свету. - Још мало па сам готова.

Рекла је то у пола десет увече 31. децембра. Моја жена већ од сумрака седи пред огледалом спремајући се за дочек Нове године код нашег пријатеља Тибија. Сумрак у ово доба године пада већ после три сата поподне, али она је већ сада, како сама каже, готово спремна.

Подсетио сам је да смо обећали Тибију да ћемо стићи најкасније до десет сати, на шта ми моја жена одговори да сваки домаћин, она то поуздано зна, рачуна са петнаест минута закашњења а још петнаестак минута више не може бити на одмет. Ионако су све прославе, поготово новогодишње, у почетку досадне и људима треба времена да се мало загреју. Своју констатацију закључила је изјавом да још увек не зна шта да обуче, коју хаљину да изабере.

– Све саме прње - јадиковала је. - Немам шта да обучем.

То говори сваки пут кад некуда излазимо, без обзира где, а ормари су јој тако пуни да једва може да их затвори. Овакве њене свакодневне примедбе имају у ствари другу позадину. Скреће ми пажњу да сам неспособњаковић, да нисам у стању да је издржавам, жели да ми набије комплексе. Али, руку на срце, ја се уопште не разумем у женске хаљине. Мени су оне све одреда грозне. Упркос томе, моја жена ме сваки пут изнова пита коју да од њих обуче.

– Да ли ону уску црну - премишљала се - или можда плаву с изрезом?

– Плаву с изрезом, свакако - рекох јој.

– Превише је нападна а црна је опет превише свечана.

– Шта мислиш о белој свиленој блузи?

– Ни то није лоше.

– Није ли то мало преспортски?

– Блуза, спортски? Ни говора!

Брже боље прискочих да јој закопчам блузу да не би променила одлуку. Док је тражила одговарајућу сукњу шмугнуо сам у купатило да се обријем.

Са сукњом је још како-тако ишло али је нашла само једну одговарајућу чарапу а пар, који је пронашла, није опет пристајао уз блузу. Блуза дакле не долази у обзир. Значи, опет све изнова.

– Већ је десет сати - усудио сам се да приметим. - Закаснићемо.

– Па шта онда? Пропустићеш неколико вицева са брадом, које твој пријатељ Штоклер сваки пут прича.

Чекао сам потпуно спреман док моја жена никако није могла да се одлучи између бисерне огрлице и броша. Бисери делују отменије али брош је изазовнији. Биће чудо ако и до једанаест стигнемо. Завалио сам се у фотељу и прелиставао новине. Жена се дала у потрагу за каишем који би пристајао уз брош али је одустала јер није пронашла торбицу која би пристајала уз каиш. Преместио сам се за писаћи сто да напишем неколико писама и једну кратку причу.

– Ево, готова сам - повика моја жена. - Само ми још молим те, помози да повучем рајсфершлус.

Понекад се питам шта раде жене које немају мужеве да им помогну да повуку рајсфершлус? По свему судећи остају за Стару годину код куће. Моја жена додуше има мужа који јој помаже да повуче рајсфершлус, па ипак остајемо код куће. Она седа пред огледало, прекрива се најлонским огртачем и почиње да се шминка: најпре подлога, затим пудер, па туш за трепавице и тако редом. У међувремену баца погледе наоколо не би ли угледала ципеле које иду уз ташну. Оне светле су на жалост на поправци, оне црне са високом штиклом су додуше предивне али у њима не може да учини ни три корака, у онима с ниском штиклом, додуше, може да хода али оне пак имају ниску штиклу...

– Једанаест је сати - рекох и устадох. - Ако се за пет минута не спремиш, крећем сам.

– Добро, добро! Чему одједном таква журба?

Моја жена одлаже најлонски огртач јер је управо одлучила да обуче уску црну хаљину. Али где су сада црне чарапе?

У пола дванаест покушавам да се послужим триком: крећем одлучним кораком према излазним вратима, отварам их, бесно и гласно поздрављам, залупим врата и - притајим се у предсобљу...

Сад је добила шта је тражила. Мушкарац ипак једном мора да покаже ко је газда у кући. Ваљда ће сада да пожури.

Пет минута протекло је у мртвој тишини. Нећу ваљда читав живот да проведем у том мрачном ходнику? Није јој се ваљда...

– Ефраиме, дођи, молим те, и затвори ми рајсфершлус!

Опет је у белој блузи. На уској црној хаљини пукао је шав. Променила је и чарапе и управо се колеба између бисера и броша.

– Па, помози ми мало - завапи. - Шта ми предлажеш?

– Предлажем ти да останемо код куће. Ја ћу да скинем смокинг и обучем пижаму.

– Не причај глупости. Готова сам за десет минута.

Дванаест је сати. Нова је година. Одјекују звона. Лаку ноћ. Гасим лампу и тонем у сан. Последње што сам у Старој години успео да видим, била је моја жена како умотана у најлонски огртач маже трепавице. Ох, како мрзим тај најлонски огртач. Заспао сам и уснио да сам Чарлс Лотон у улози краља Хенрика VIII који је наредио да се одрубe главе шест својих жена. Све су се одреда попеле на губилиште у најлонском огртачу. Једна је успут маникирала нокте...

Спавао сам дубоким сном више од сата и пробудио се у новој години. Најбоља супруга на свету је стајала пред огледалом у плавој хаљини с изрезом и мазала трепавице.

Погледао сам на сат: пола два. Она је сасвим луда, помислио сам. Оженио сам се лудакињом. Осећао сам се као они проклетници у Сартровом комаду „Иза затворених врата“, који су као најтежи грешници, осуђени да буду у истој просторији са женом која се облачи-свлачи, облачи-свлачи, и тако у недоглед.

Почео сам већ да је се прибојавам. Ето, управо премешта читав садржај једне велике црне торбе у црну торбицу и обратно. Већ је скоро савим обучена - преостаје још само

фризура. Да остави слободно чело или да спусти шишке? Одлучила се за неколико праменова преко чела. После дугог премишљања је ипак закључила да слободно чело не оставља ништа бољи утисак од заводничких шишки.

– Сад сам коначно спремна. Можемо да кренемо.

– Зар то још уопште има смисла? Већ је два сата.

– Шта то значи: има ли смисла? За тебе је сигурно још остало виршлица на чачкалицама.

Најбоља супруга на свету је очигледно веома нерасположена а све због моје нестрпљивости и неразумевања. Мали најлонски огртач пао је на под тик уз кревет. Бешумно сам испружио ногу, упецао га врховима прстију и искрао се у кухињу, где сам га бацио у судоперу и својеручно запалио. Уживао сам гледајући га како гори. Мора да се и Нерон осећао исто тако гледајући како гори Рим.

Кад сам се вратио у спаваћу собу, моја жена тек што није била сасвим спремна. Помогао сам јој да повуче рајсфершлус на уској црној хаљини, пожелео јој много успеха у потрази за одговарајућим чарапама, отишао у своју собу и сео за писаћи сто.

– Где си сад? - повика она за мном. - Зар не видиш да сам већ скоро готова? Шта сада тамо радиш?

– Пишем сценарио.

– Онда пожури! Одмах крећемо!

– У реду.

Ишло ми је као подмазано. Писао сам о великом уметнику - може бити сликар, музичар или чак хумориста - који је много обећавао и добро започео али је после извесног времена посустао и безнадежно се заглибио. А зашто? Због жене, драги моји, само због жене. Она га је невероватно спутавала, кочила га је увек кад је хтео нешто да предузме. Најзад је схватио у чему је његова невоља и одлучио је да се ослободи те беде, те напасти - жене. Једне бесане ноћи устаде из кревета и упути се према вратима...

Жена је у купатилу стајала пред огледалом и *умивала лице*. Сенка на очним капцима учинила јој се прејака па је одлучила

да промени шминку и све оно што уз то иде: крему, подлогу, пудер...

Не, овако више не може да се живи! Узео сам из ормара најдебљу кравату и везао је за завесу. Ваљда ће издржати...

Жена је, изгледа, чула кад сам се попео на столицу.

– Не глумирај се, Ефраиме - повика, - боље ми помози да затворим рајсфершлус. Шта ти је сад одједном?

Ништа. Није ми ништа. Два сата и тридесет минута. Моја жена стоји у купатилу пред огледалом и спрејом лакира косу док другом руком тражи рукавице које су сасвим случајно у купатилу. Обе операције јој, за дивно чудо, успевају. Изгледа да је стварно готова. Трачак наде у мрклом мраку. Моје стрпљење се ипак исплатило. Ускоро ћемо бити код Тибија на дочеку Нове године. Јесте, већ је три сата ујутро али сигурно ћу још затећи неколико пријатеља у добром расположењу. Пуна енергије, моја жена премешта ствари из црне торбетине у белу торбицу, баца још један поглед на огледало. Ја стојим иза ње.

– Зашто се ниси обријао? - рече ми одједном.

– Обријао сам се, драга, пре много, много времена, још онда када си ти почела да се спремаш.

Пошао сам да се поново обријем. Кад сам се погледао у огледало, угледао сам испијено, прерано остарело лице прогоњеног човека кога живот није штедео - лице ожењеног човека.

Најбоља супруга на свету премештала се у суседној соби с ноге на ногу све док је стрпљење није издало.

– Па где си већ једном! Увек морам да те чекам!

ЛАТИФА ОД УРОКА

Показало се да је наш Рафи заиста врло лепо детенце, необично интелигентно и предузимљиво, прави мали стручњак за растеривање кућних помоћница. Тек што би нова крочила преко прага, Рафи би, подстакнут неким непознатим унутрашњим нагоном, започео свој гласни, крештави бојни зов, на шта би кандидаткиња само трепнула и изустила:

– Нисам знала да ви тако далеко станујете... - и нестала без трага.

Али провиђење је бдело над нама и једног лепог дана послало нам Латифу, која нам је стигла по препоруци своје сестре Етроге. Етрога је три године раније помагала у нашој кући и сада нам је из освете послала своју сестру. Док смо преговарали, а то је трајало више од пола сата, Рафи се, из нама непознатих разлога, није ни огласио. Били смо пресрећни кад је Латифа прихватила посао.

Била је то крупна жена, бистрог погледа. Хебрејски је слабо говорила и често би у реченице убацивала арапске речи, што се опет врло добро уклапало у нашу израелско-мађарску конверзацију. Није била посебно жустра али је добро чистила и некако излазила на крај с рубљем, премда је јасно показивала како јој није ни на крај памети да свој век проведе међу гомилом пелена.

Прва невоља је избила кад смо одлучили да преместимо намештај јер се Рафијевим доласком у кући све преокренуло: дневна соба је постала гаража за дечја колица, спаваћа соба је била пуна флашица за млеко и кутија дечјег пудера, игралиште је било у кухињи, а кухиња у купатилу. И док смо тако наново размештали намештај, моја жена рече Латифи да окачи скупоцено венецијанско огледало у угао.

– Шта? Огледало у угао? - завапи Латифа. - Зар не знате да то доноси несрећу?

Затим нам врло живописно исприча како је једном њена комшиница, упркос свим опоменама, окачила огледало у угао и није прошло ни седам дана а њен муж добије десет хиљада фунти на лутрији, што га је толико узбудило да му је срце попустило и сиромаш је умро. То нас је поштено коснуло. Одлучили смо да не чачкамо мечку, па смо огледало брже-боље продали у бесцење антиквару.

Идућа криза избила је три дана касније кад смо рекли Латифи да окречи плафон. Тада се скоро наљутила.

– Нећете ваљда захтевати од мене да се верем по мердевинама у кући у којој је дете. Само нам треба да којим случајем пропузи испод њих, па да целог живота остане патуљак и заврши у циркусу.

– Хајде, хајде - рекосмо, - не претерујте.

– Ма шта, хајде, хајде? Јесте ли чули за оног кројача поред пијаце? Он има сина од петнаест година који није виши од пола метра а све само због тога што је као дете прошао испод меревина. Жива истина! Ако баш силом хоћете да од малог направите патуљка - то је ваша ствар, али Латифа у томе не жели да учествује и Латифа неће да кречи плафон у овој кући!

Слично је било и с прозорима. Латифа је изјавила како само највећем лудаку може да падне на памет да пере прозоре у петак, кад сваки нормалан човек зна да то сигурно значи пожар у кући. Ако баш желимо да нам кућа изгори до темеља, нека само изволимо да перемо прозоре, али без ње! Већ смо се помало заморили од Латифиних судбоносних опомена и покушали смо да је наговоримо да бар једном заборави на сујеверје, али нам је одговорила да ће, ако успемо да јој покажемо макар једну жену која у петак пере прозоре, она нама првог у месецу да исплати плату. У очајању погледасмо кроз прозор. И шта смо угледали? У стану апотекара, преко пута, једна девојка је управо прала прозоре.

– Лопов! - згражавала се Латифа. - А јуче се осигурао против пожара!

Сасвим је разумљиво да смо *ми* платили *њој* и да су прозори остали неопрани.

После неколико дана рекосмо Латифи да скине завесе. Као да ју је гром погодио.

– Шта кажете? - прошапутала је. - Скидати завесе у јануару? Јесте ли ви при здравој памети? Зар да вам дете навуче неку тешку болест? Зар да, не дај боже, изгубите Рафија?

Овог пута се нисмо поколебали. Кратко и јасно смо јој рекли да не верујемо у све те њене уроке а лекар је уосталом одмах ту, иза угла. Латифа је одговорила да она тако страшан злочин не може да прими на своју душу. Уверавали смо је да ћемо сву одговорност преузети на себе.

– Ако је тако, у реду - рече Латифа. - Хоћете ли ви то мени да дате написмено?

Сео сам за писаћи сто и саставио изјаву у којој сам навео да нас је госпођица Латифа Курдани благовремено упозорила да дете може опасно да нам се разболи ако скидамо завесе с прозора у јануару али да смо је, упркос томе и противно њеној вољи, присилили да то учини. Пошто смо обоје потписали изјаву, Латифа је мрзовољно скинула завесе.

Предвече се Рафи пожалио на главобољу. У току ноћи је добио температуру. Ујутро је термометар показивао 40°C. Латифа је ту вест примила мирно, само нам је добацила поглед од кога смо се следили.

Моја жена је отишла по лекара који је установио упалу плућа.

– Али како ју је само добио? - завапи моја жена. - Ми толико пазимо на њега.

– Како? - просикта Латифа. - Ја ћу вам рећи како ју је добио, докторе. Зато што су ме натерали да скинем завесе.

– Шта то причате? - упита је доктор. - Какве завесе?

– Истина је, докторе - на то ће Латифа. - Помислите само, скидају завесе у јануару а имају дете у кући!

Узалуд смо јој иза докторових леђа давали знаке да престане и да оде у кухињу.

– Она је сасвим у праву - рече доктор. - Скидати завесе по оваквом времену заиста није препоручљиво... Није чудо што се

дете прехладило. Заиста, морам да кажем, врло неозбиљно од вас.

Латифа без речи показа доктору изјаву с нашим својеручним потписима и без речи се повуче у кухињу.

Од тада јој се поковамо. Чврсто верујемо да прање рубља недељом изазива поплаву, а свети иам је закон да до пролећа не чистимо кваке на вратима да нам змије не би ушле у кућу. Уз то нам је Латифа још наредила да двадесет седам дана не смемо да метемо под ако желимо да нам дете оздрави.

Латифа још увек долази сваког дана, завали се у фотељу и гледа телевизију. Стан нам је сваког дана све прљавији, али, да куцнем у дрво, Рафи све мање кашље.

МАЛО ПРОЛЕЋНО СПРЕМАЊЕ

Недеља. Јутрос ми за доручком најбоља супруга на свету рече:

– Није ми ни на крај памети да ове године за време пролећног спремања окренем кућу наопако. Какав ми је то стан који се једном годишње чисти! Осим што је напорно и скупо, знам да те то и узнемирава. Зато ћу само добро да пометем, и то је све. Ти не мораш ништа да радиш, једино те молим да ми учврстиш дршку на метли, јер се расклимала.

– Наравно! - ускликнух весело и сместа се упутих да јој купим две лепо обликоване, дугодлаке метле у знак захвалности за њену домаћинску уздржаност. Кад сам се вратио, пред кућом је вијугао поточић. Мојој жени је наиме пало на памет да најпре под добро покваси па да га тек онда помете. За ту прилику унајмила је две жене. Једну да пере, а другу да јој носи воду. Међутим водоноша је била бржа од праље, па отуда и онај поточић пред кућом.

– Није то велик посао, за један дан ће бити готово - тврдила је најбоља супруга на свету.

Било ми је драго да то чујем јер смо за ручак имали само јаја на око, што никако не може да задовољи апетит одраслог човека као што сам ја. После подне је неко скинуо прозорска окна јер су шкрипала. Бравар је рекао да су ексери на шаркама зарђали и да их треба заменити. Како он нема времена да трчкара около, требало би да ја одем да их купим код Фирмана у Јафу. Добро.

Понедељак. Кад сам се око подне вратио с ексерима из Јафе, поточић пред кућом претворио се већ у реку. Нисам могао да уђем на предњи улаз, јер је предсобље било закрчено фотељама које је тапетар требало да поправи. Провукао сам се кроз прозор на купатилу и упао у каду пуну креча.

– Знаш - објасни ми жена - мислила сам да би, кад већ чистимо кућу, било добро да мало освежимо зидове, али ништа више од тога, заиста.

Замолила ме је да уговорим цену са молером, јер је то ипак мушки посао. Нагодили смо се да се посао обави за 5000 израелских фунти укључујући фарбање врата и прозора.

Бравар је утврдио да сам му донео ексере од два цола а њему су потребни ексери од три цола па ме је поново послао код Фирмана.

Моја жена и Рафи спавали су у регалу за књиге, а ја сам провео ноћ на свом писаћем столу између пећи и сервиса за чај. Лоше сам спавао. За вечеру опет јаја на око.

Уторак. Фирман тврди да ми је продао исправне ексере од три цола и послао ме је кући. У башти пред кућом упао сам у блато и на једвите јаде успео сам да се оперем у дневној соби која је сада претворена у купатило зато што у купатилу мењају плочице (3540 фунти). Да и то већ једном обавимо, како рече моја жена. Електричар, кога смо позвали због кратког споја, установио је да Бергманове утичнице које имамо у зиду нису довољно сигурне а да оне које нам препоручује иду само уз Флајшманове утикаче и Голдфишове осигураче - све у свему 1800 фунти.

Бравар се сложио с тим да сам му донео ексере од три цола али британска, а њему су потребни сксери од три немачка цола и вратио ме је Фирману.

Молер је, пошто је довршио пола кухињског плафона, подигао цену, а за то је дао и образложење.

– Ја увек дижем цену две недеље пре празника - рече, - јер свако рачуна да ћу уочи празника да повећам цену, па је код мене навала већ две недеље раније. Зато дижем цену две недеље пре празника.

Успут ме је замолио да скокнем до Херцла, пошто он нема времена, и тамо купим једну канту лака, мало терпентина, нову кофу и две кутије „марлбора“. У међувремену се женски дуо, који је направио поток пред кућом, проширио у квартет и весело певао.

Решио сам и проблем спавања. Пребацио сам сву одећу из ормара у замрзивач, ормар изнео на балкон, лицем нагоре, и

сместа пао у дубок нафталински сан. Уснио сам да сам умро и да ме је на вечни починак пратила свечана поворка мајстора.

За вечеру - меко кувана јаја.

Среда. Фирман ми је објаснио да између британског и немачког цола нема разлике кад је реч о ексерима за шарке и послао ме до ђавола. Кад сам то пренео бравару, он се мало замислио и упитао ме шта ће нам уопште ти ексери. За шарке на прозорима, рекох му, али се прозорима више није могло прићи јер је неко повадио све керамичке плочице с пода. Најбоља супруга на свету одувек је желела плаво-бели поплочани под (6200 фунти) уместо оног досадног сивог, а сад је, ето, била права прилика.

– Само још ово - рекла је, - и онда је све свршено.

У реду. Не рачунајући мене, у кући је сада радило шеснаесторо људи од којих су највећу буку дизали зидари који су рушили зидове.

– Разговарала сам с једним грађевинским предузимачем који је нешто као архитекта - рече ми жена, - и он ми је саветовао да срушимо зид између Рафијеве и твоје радне собе. Тако бисмо добили велику дневну собу а с обзиром да нам нису потребне две велике собе, другу можемо да преградимо зидом па ће Рафи имати своју собу а ти радни кабинет.

Како бих и сам нешто припомогао, узео сам маказе, попео се на мердевине и скинуо све лустере у кући.

Онај предузимач - нешто као архитекта (1190 фунти) - упита ме (950 фунти) зашто не бисмо (712 фунти) кухињу преместили на таван а таван у WC. Одговорио сам му да је боље да се договори с мојом женом јер, колико знам, она ове године не жели да се упушта у велике радове.

Свежа јаја.

Четвртак. Данас се од Фирмана нисам вратио кући. Спавао сам у парку на клупи, јео траву и пио воду из прскалице, баш као птица. Пријало ми је. Осећам се препорођеним.

Петак. Код куће ме је чекало изненађење. На месту где је стајала кућа ископан је дубок ров. Жену и Рафија затекао сам у башти.

– Знаш, помислила сам: кад већ чистимо кућу – рече ми она, - нека то буде из темеља...

– Сасвим си у праву, драга - одговорих јој. - Причекаћемо само да прође празник јер ће онда бити јефтиније.

Она се сложила с тим; ставила је Рафија под дрво и почела да брише прашину са лишћа.

СИЛОМ ПРЕЉУБНИЦИ

Одлучили смо да летњи одмор проведемо у неком мирном породичном пансиону. Одабрали смо један скромни, неупадљиви кутак у Доњој Галилеји, далеко од градске вреве, познаника и оговарања. Позвао сам телефоном и резервисао двокреветну собу.

– У реду, господине - одговори ми шеф рецепције. - Двокреветна соба. Стижете заједно?

Глупог ли питања! Одговорио сам му да се то само по себи разуме.

Пошто смо стигли, рецепционар нам је дао да испунимо пријаву и затим нам уручи два кључа рекавши:

– Ваша соба је број 17, а госпођа има собу број 203.

– Шта је то сад, до ђавола? - рекох. - Зар нисам код вас резервисао једну двокреветну собу?

– Ви, дакле, желите да будете заједно у соби?

– Разуме се да желимо! Ми смо венчани. Ово је моја супруга.

Провукавши се иза пулта рецепционар приђе нашем пртљагу и загледа се у налепнице с именима. У том трену ми је синило да је најбоља супруга на свету позајмила кофер од своје мајке и да на налепници највероватније пише: Ерна Шпиц. Рецепционар се усправи и оштро нас погледа испод ока.

– У реду - рече. - Двокреветна соба, дакле. Изволите кључ, госпођо Кишон.

Последње две речи изговорио је наглашено и отегнуто.

– Хоћете ли можда - рекох збуњено, - хоћете ли да вам покажемо личне карте?

– Не треба - одговори рецепционар и добаци нам још један оштар поглед испод ока. - То је ваша ствар. Нисам ја ту зато да бринем бригу о блудничењу...

Колико сам успео да приметим, ни остали присутни нису баш ту због тога. Док смо пролазили холлом, пратили су нас очима, усана стиснутих у ироничан али ипак одобравајући смешак. Тек тада сам приметио да најбоља супруга има на себи ону упадљиву јаркоцрвену хаљину и да су јој штикле превисоке. До ђавола! А онај дебели ћелавац - вероватно је из извозно-увозне бранше - буљи у нас и шапуће нешто у уво изазовној плавуши која седи уз њега. Заиста неукусно! Тако млада девојка, па се спетљала с одвратним старим развратником, као да на свету нема згодних младих мушкараца као што сам ја, рецимо.

– Хеј, Ефраиме!

Окренух се. Био је то Финкенштај млађи. Седи у углу и домахује ми значајно као да хоће да каже: „Честитам! Какво маче!“ Глупан! Моја жена, додуше сасвим добро изгледа, па и више од тога, али рећи за њу да је „маче“?... Кретен! Зар су овде сви полудели?

За вечером је било још горе. Док смо, збуњени, пролазили крај столова, до наших ушију је допирало:

– Оставио је код куће жену и дете а ту се вуцара с овом... Мало је пунија али прича се да он воли такве... У заједничкој соби... више него дрско... Познајем му жену, дивна особа - а он ту с оваквом једном... Свашта на овом свету...

Показало се да ни Финкенштајн млађи није овде сам. Вуцара се ту с неком напирлитаном лутком која чак и изазовно носи венчани прстен. Представио нам ју је као своју сестру. Сестра, ма шта кажеш! Упознао сам их са својом женом. Финкенштајн јој галантно пољуби руку и добаци јој заводнички осмех. Затим ме поведе у страну.

– Да ли је код куће све у реду? - упита ме као мушкарац мушкараца. - Како је твоја супруга?

– То би бар морао да знаш. Управо си јој пољубио руку.

– Добро, добро - рече Финкенштајн, одвуче ме до бара и наручи ми вотку. Затим поче да прича да ја пред њим не морам да се претварам, па није се он јуче родио; хе, хе... Он ни не помишља да ја варам своју жену, ни говора. Нема ништа лоше ако човек мало скрене, то је, штавише, у добрим трајним браковима и здраво, свако то чини; хе, хе. Он, Финкенштајн,

могао би да се опклади да би ми моја жена, кад би икад сазнала, све опростила.

– Али она је стварно моја жена, тикване!

– То ти не пали, матори!

Финкенштајн ме погледа презриво и оде. Вратио сам се жени и његовој „сестри“. Рој мушкараца, који су се у међувремену удварали најбољој супрузи на свету, невољно се распршио. Она је блистала. Испричала ми је како ју је један од њих - прилично згодан момак који подсећа на Роберта Редфорда - наговарао да напусти „оног свог смешног типа“ и пође с њим.

– Одбила сам, наравно - кикотала се. Додуше, златан је, али шушка кад говори...

– Ах, то је значи, једини разлог? А то што сам ти муж, то теби не значи баш ништа?

– Ах, да, свакако - присети се она. - Знаш, већ сам сасвим збуњена од свега овога...

Дебели ћелавац нам доједри с бока и представи своју златокосу секс-бомбу.

– Дозволите - рече. - Моја ћерка.

Стари развратник! Дошло ми је да га ударим песницом по дебелој њушци. „Моја ћерка!“ Чак и не личи на њега. Она, пре свега, има косу.

– Моја пријатељица - рекох заузврат представивши му своју жену. - Госпођица Ерна Шпиц.

Моја жена се врло брзо снашла у новој улози љубавнице. Кад год бих покушао да је пред другима загрлим, она би се измакла говорећи да не бринем о њеном добром гласу. Једном сам је после вечере уштиную за образ, нашта се она толико разљутила да ме је ударила по руци.

– Јеси ли полудео? - просиктала је. Ионако нас већ оговарају на сва уста.

Ту је била у праву. Говоркало се, па пример, да смо се једне ноћи голи голцати купали у мору. Чуо сам такође да се прича да уживамо дрогу. „Сестра“ Финкенштајна млађег знала је чак да је супруг моје пријатељице нешто нањушио и да нас је пратио све до Тиберијског језера али да смо му за длаку измакли и побегли овамо.

– Па, није баш све тачно - рекох јој. Истина је да је њеи муж отишао на Тиберијско језеро. Међутим отишао је тамо с њиховом кућном помоћницом. Њен момак - иначе срећно ожењени отац троје деце - пошао је за њима и вратио девојку. Мужић је на то одлучио да се освети на нама, па сада играмо жмурке.

„Сестра“ се заклела да ће о томе ћутати као заливена и пожурила да са осталим гостима подели новост. После петнаест минута позвали су нас у хотелску дирекцију где су нам помало уплахилено саветовали да се преселимо у одвојене собе. Злу не требало!

– Не - рекох. - Само нас смрт може раставити!

У међувремену се најбоља супруга на свету сасвим распојасала.

Наручивала је најскупља јела а од пића само шампањац. Нису изостале ни жељице за накитом и крзном.

– У оваквим случајевима је то уобичајено - говорила је.

А онда је у нашем љубавном гнездашцу сасвим неочекивано пукла тиква.

Једног дана се појавио мој познаник, репортер, један од оних сваштарских њушкала који у овој земљи познају све и свакога.

– Ово је чиста жабокречина - рече ми пошто је на брзину истражио хотел. - Да свиснеш од досаде! Финкенштајн је ту са својом сестром, ти са својом женом а онај ћелави судија довео је ћерку. Баш сте друштво, све сами свеци! Како си само могао да толико дуго издржиш овде?

Сутра смо напустили хотел. Моја жена је опет постала обична домаћица и најбоља супруга на свету. Само ми понекад пребаци да сам је изневерио - и то с њом самом.

СТРАШНА ЦРВЕНКАПА

Време: 9 сати увече. Родитељи су отишли у биоскоп. Рафи, поверен ненадмашном бака-сервису у облику госпође Регине Попер, лежи у кревету широм отворених очију и не може да заспи. Улично светло баца сабласне сенке по угловима собе. Напољу бесни олуја. Пустиньски ветар повремено доноси завијање шакала. Покаткад се зачује жалосни хук сове.

Гђа Попер: Спавај, Рафићу! Хајде, заспи већ једном!

Рафи: Нећу.

Гђа Попер: Сва добра деца већ спавају.

Рафи: Ти си ружна.

Гђа Попер: Хоћеш ли нешто да попијеш?

Рафи: Хоћу сладолед.

Гђа Попер: Ако будеш добар и ако заспиш, добићеш сладолед. Хоћеш ли да ти, као и јуче, испричам неку лепу причу?

Рафи: Нећу! Нећу!

Гђа Попер: Али врло лепу причу. Причу о Црвенкапи и страшном вуку.

Рафи (бранећи се очајно): Нећу Црвенкапу! Нећу страшног вука!

Гђа Попер (хвата га): Тако! Сад ћеш бити добар и мирно ћеш да слушаш. Била једном једна девојчица. Звала се Црвенкапа.

Рафи: Зашто?

Гђа Попер: Зато што је на глави увек имала црвену капицу.

Рафи: Сладолед!

Гђа Попер: Сутра! И шта ради мала Црвенкапа? Иде да посети баку која живи у колибици дубоко у шуми. Шума је тако велика да, кад једном у њу зађеш, не можеш више да нађеш излаз. У шуми је био мрки мрак.

Рафи: Нећу да слушам.

Гђа Попер: Сви мали дечаџи знају причу о Црвенкапи. Шта ће да кажу Рафијеви другови кад сазнају да Рафи још није чуо ту причу?

Рафи: Не знам.

Гђа Попер: Ето, видиш Црвенкапа иде тако кроз шуму, кроз огромну мрачну шуму. Сасвим је сама и толико је уплашена да дрхти целим телом...

Рафи: Добро, заспаћу.

Гђа Попер: Не смеш да прекидаш тетка Регину. Црвенкапа иде све даље, сасвим сама, све даље и даље и даље, сасвим сама. Срце јој тако лупа да не примећује велику сенку која се крије иза дрвета. То је вук.

Рафи: Који вук? Зашто вук? Нећу вука!

Гђа Попер: Па то је само бајка, лудице мала. А вук има *тако* велике очи и *тако* жуте зубе (показује) - грр, грр!

Рафи: Кад ће доћи мама?

Гђа Попер: И велики страшни вук брзо уђе у колибу у којој је спавала бака - тихо отвори врата - пришуња се кревету - и - хам, хам прождере баку.

Рафи (врисне, скочи из кревета и покуша да бежи.)

Гђа Попер (јури Рафија око стола): Рафи! Рафаеле! Сместа да си се вратио у кревет, иначе нећу даље да ти причам! Дођи љубави, дођи... Знаш ли шта ће Црвенкапа кад угледа вука у бакиној постељи? Питаће: „Бако, зашто имаш тако велике очи? И зашто имаш тако велике уши? И зашто имаш тако страшне канџе на рукама? И...“

Рафи (прискочи до прозора и отвори га): У помоћ! У помоћ!

Гђа Попер (повуче га назад, удари по гузи и затвори прозор): А вук одједном скочи из постеље и хам, хам...

Рафи: Мама! Мама!

Гђа Попер: ... прождере Црвенкапу заједно с кожом, косом и капицом. Хам, хам, грр, грр!

Рафи (завуче се под кревет).

Гђа Попер (легне пред кревет): Грр, хам, хам... Али однекуд изненада наиђе ловац с пушком и - паф, паф - уби страшног вука а бака и Црвенкапа весело изађу из његовог стомака.

Рафи (извири испод кревета): Је л' готово?

Гђа Попер: Још није готово. Потом вуку напуне стомак камењем, страшно великим камењем и - пломп, пломп - баце га у бунар.

Рафи (с ормара): Је л' готово?

Гђа Попер: Чича мича, готова прича. Зар није лепа прича?

Мама (управо стиже кући, улази): Рафи, одмах силази! Шта се то догађа, госпођо Попер?

Гђа Попер: Ах, ништа нарочито! Мали је данас мало немиран па сам му, да бих га умирила, испричала једну причу.

Мама (милује Рафија по коси слепљеној од зноја): Хвала вам, госпођо Попер. Шта бисмо ми без вас?!

A LA RECHERCHE DU TEMPS PERDU^{1}

Једног дана жена ми рече:

– Знаш, драги, идуће суботе имамо прославу матуре.

– Ко то - ми?

– Мој бивши разред. Генерација 1953. Доћи ће све моје бивше колегинице и колеге. Па, ако би ти хтео, мислим ако си стварно расположен, било би лепо кад би нам се придружио.

– Али ја никога од њих не познајем и нисам расположен и нећу да идем. Иди сама.

– Не идем сама. Никада нећеш да ми испуниш ни најмању жељу...

Пошао сам.

Сви су били у најбољем расположењу као што то обично бива у таквим приликама. Тек што смо ушли, сви су почели да грле и љубе моју жену. Звали су је Попи. Попи! Осећао сам се усамљен и изгубљен као Израелац у Уједињеним нацијама. Другови из разреда су, међутим, у разговору скакали с теме на тему присећајући се разних догодовштина.

– Да ли неко зна нешто о Чачику? Је л' истина да је пропао на дипломском? Није ни чудо, није био баш неки мозак... Шта је са Шошком? Чујем да је страшно остарила... Ма не, ствар је у томе што јој је други муж двадесет година млађи...

– Хеј, сећаш се како се, бежећи од Штоклера, спустила низ гелендер? А оно кад се ноћу по месечини купала с Микијем? ... Баш је била гуска!

Сви су вриштали од смеха. Неки су се и ударали по бедрима.

– Није то ништа! А кад је Бени затекао Минку с Куглером?... Скоро смо сви умрли од смеха... нарочито Саша. И баш је он морао да игра чарлстон са Бергеровом мајком... Сећате ли се како се код Московца насадио на пећ?

Осећао сам се као прогнаник. Од те генерације не познајем ама баш никог. Припадам годишту 1948. реалне гимназије „Берсењи Данијел“, Будимпешта. Има ли неко нешто против?

– Јао! - врисну одједном једна од присутних. - Знате ли кога сам срела пре две године у Паризу? Клачка! Кажу да живи продајући разгледнице. Одувек је нагињао ка уметности! Сећате ли се како је једном опрљио обрве?

– Па наравно - добацим ја, - друго се од Клачка није ни могло очекивати.

– Нисам баш сигуран - рече неко. - Увек је желео да студира архитектуру.

– Не буди смешан - одвратих му. - Клачко и архитектура! Кладим се да није у стању да повуче ни две праве линије!

Моја примедба изазвала је буру смеха што ми је вратило самопоуздање.

– Је л' истина да су се Јоске и Нина венчали? – упита ме мој комшија за столом. - То ми је незамисливо - Јоске и *Нина*...

– А можеш ли да замислиш тек како су изгледали на венчању! - изазвах ја опште одушевљење. - Сећате ли се само како је Нина покушавала да осуши гаћице у фрижидеру? Одувек је била помало уврнута. А тек Јоске са својим кунићима! Кад год угледам главицу купуса увек се сетим њега!...

То је био пун погодак! Друштво се грохотом смејало. Од тог часа држао сам све конце разговора у својим рукама и стално бих изнова, с времена на време, све до ситних ноћних сати ишчепркао понеку стару успомену. Нарочито им се свидела прича како је Саша два пута продао своју олупину од аута и шта је Бергер нашао у свом кревету пошто је Московицу украо шешир...

Док смо се враћали кући најбоља супруга на свету гледала ме је задивљено.

– Био си главни у друштву. Нисам имала појма да можеш да будеш тако духовит.

– То је твој пропуст, драга - добацих јој нехајно. - Никада ниси знала да процениш људе.

НАЈЕЗДА МРАВА

Станови у приземљу имају и предност и ману. Предност је у томе што човек не мора да се пење уз степенице, а мана је опет у томе што то не морају ни мрави. Зато сваког јутра војска мрава пређе наш кућни праг, успузи уз кухињски зид па се преко корпе за хлеб размили по судопери и заврши у сливнику. За кратко време те ситне бештије развију жив саобраћај у оба смера и успут с махнитом ревношћу односе све што им је на путу.

Кажу да су мрави у приземљу уобичајена појава а да је ова година неуобичајено богата мравима. Било како било, најбоља супруга на свету одлучила је једног јутра да им зада смртоносан ударац.

– Не помаже да их убијамо појединачно. - утврдила је. - Треба им пронаћи легло.

Кренули смо да у супротном смеру пратимо мрављу поворку која нас је водила од кућног прага до баште, да би привремено нестала под живицом а онда опет искрсла с друге стране, а одатле кривудала надземно и подземно према северу. Зауоставили смо се на крају града.

– Боже, драги - рече жена, - па они долазе из иностранства! И зашто баш у нашу кућу? Шта ли, до ђавола, налазе баш у нашем сливнику?

На то питање, наравно, могла би да одговори само мравља краљица. Радне масе су синдикална створења и не постављају питања већ котрљају свој терет.

Моја је жена, пошто их је неко време посматрала, купила прашак против мрава и посула отровом њихову стазу од улазних врата све до сливника. Сутрадан су мрави врло споро напредовали, с обзиром да су морали да прелазе преко брежуљака од прашка. То је уједно био и једини учинак.

Прихватили смо се спреја против гамади. Први су редови пали, али се главнина снага храбро пробила до отвора сливника.

– Што јес', јес', врло су отпорни - признаде моја жена и опра кухињу карболом. Два дана мрави су били потпуно мирни. Али и ми. После кратког предаха поворка је опет навалила пуном снагом, рекло би се чак појачаним темпом. Открили су сируп против кашља и пошто су се добро накљукали, никада више нису закашљали.

Најбоља супруга на свету одустала је од својих принципа и кренула је да их убија једног по једног. Потаманила би их на хиљаде сваког јутра. Потом је одустала и о тога.

– Не вреди - рече напoкoн, - множе се као Кинези...

Уследили су затим дани салате. Моја супруга је, наиме, однекуд чула да мрави не подносе мирис краставаца па их је насекла пуну чинију и кришкама опточила кухињу. Ускоро се испоставило да мрави за ту новост још нису чули па су прво малко проњушили а онда мртви хладни прелазили преко њих. Неки су се чак и закикотали.

Потражили смо савет од Санитарне инспекције.

– Реците нам, забога, шта да радимо?

– То се и ја питам - одговори нам инспектор.

– Моја кухиња их је пуна.

После тога смо одустали од неравноправне борбе. Док доручкујемо, поворка мрава ћутке промиче ивицом стола у правцу сливника. Постали су углавном део домаће атмосфере. Сваког јутра проверавамо да ли је све у реду. Мрави нас већ познају и односе се према нама с оном уздржаном пристојношћу каква већ постоји међу противницима који су у бесконачним биткама научили да поштују једни друге. Прави пример мирољубиве коегзистенције.

С КОМПЈУТЕРОМ НЕМА ШАЛЕ

Доскора ми уопште није сметало што се пуким случајем зовем као и једна притока реке Јордан. Али пре извесног времена Управа прихода послала ми је обавештење које делује врло службено, иако је изгледало да су неке речи врло невешто откуцане. У обавештењу је писало: „Последња опомена пред пленидбу. С обзиром да до данас нисте измирили наша потраживања у износу од 20.012,11 израелских фунти а на име радова за поправку луке на реци Кишон, извршених од 6-12. јуна прошле године, овим путем вас обавештавамо да ћемо, уколико иста не измирите у року од седам дана од дана приспећа последње опомене, извршити пленидбу ваше покретне имовине, која ће потом бити продата на јавној лицитацији“. На крају обавештења стајала је утешна примедба: „У случају да сте у међувремену обавезу измирили, сматрајте ово обавештење неважећим“. Потпис - Б. Селигсон, начелник.

Морам да признам да ме је то обавештење прилично збунило. С једне стране, помним прегледом свог књиговодства, нисам пронашао да постоје било каква дуговања за било какве поправке које је неко у последње време извршио на мени. С друге стране нисам могао да пронађем никакву потврду да сам дуг измирио. С обзиром да сам одувек био присталица решавања локалних размирица личним преговорима, пошао сам право код господина Селигсона у Управу прихода.

– Ето, видите - рекох и показах му личну карту, - ја сам, као што се из приложеног види, писац, нисам река.

В. д. начелник Управе прихода оштро ме одмери.

– А како се онда зовете Кишон?

– Из пукe навике - рекох. - Али ја се уз то, за разлику од реке, зовем и Ефраим.

То је већ оставило утисак. Селигсон оде у суседну собу да би продискутовао ствар са својим сарадницима. На жалост, нисам могао да их чујем, али би се сваки час један од њих појављивао и добро ме загледао. Један је од њих чак тражио да устанем и да се окренем око своје осе. Напокон су одлучили да прихвате моје аргументе или их барем нису одбацили. Селигсон је лично прогласио Последњу опомену неважећом. Црвеном оловком је дописао: „Није у власништву луке - Селигсон“, и на корицама акта нацртао велику нулу, коју је потом прецртао са две дијагоналне црте. С олакшањем сам уздахнуо и отишао кући.

– Била је, наравно, грешка - рекох жени. - Логика је ипак победила.

– Видиш! - одврати ми најбоља супруга на свету. - А ти увек на све гледаш црно.

Десетак дана касније, била је среда, стигло је „Обавештење о пленидби покретне имовине“, које је гласило: „С обзиром да се до данашњег дана нисте одазвали на нашу последњу опомену да исплатите дуг од 20.012,11 израелских фунти“ - писало је Селигсоновим невештим машинописом - „присиљени смо да поступимо по Пропису 238/а/5 о пленидби покретне имовине и продаје исте на јавној лицитацији. У случају да сте у међувремену обавезу измирили, сматрајте ово обавештење неважећим.“

Одјурio сам као из топа код Селигсона.

– Знам, већ знам - поче он да ме умирује. - Та обавештења не шаљем ја, већ компјутер у Јерусалиму а њему се овакве грешке често поткраду. Не обраћајте, молим вас, пажњу на то.

Сазнао сам успут да је Централа у Јерусалиму прешла пре шест месеци на аутоматски систем и отада компјутер обавља посао који је пре тога водило неких десет хиљада мрзовољних службеника. То је наравно, не само крај бирократском натезању, већ и велико олакшање за несрећне службенике који сад лепо у миру могу да продају зјала. Несрећа је једино у томе што техничари који су опслуживали компјутер нису били довољно обучени па су га повремено кљукали погрешним подацима, што је код компјутера изазвало сметње у варењу, као што је то, на пример, било у случају са мојим поправком луке.

Селигсон ми је свечано обећао да ће једном заувек скинути тај случај са дневног реда и да би то потврдио у мом присуству је послао у Јерусалим телеграм са захтевом да се цела ствар, на његову одговорност, за сада одложи.

Захваливши му на том племенитом чину, отишао сам сав срећан кући.

У понедељак су дошли по фрижидер. На мојим вратима појавила су се три повећа професионална носача. Показавши ми налог о пленидби с потписом Б. Селигсона, вештим рукама дохватили су моју покретну имовину у облику фрижидера и, не базирујући се на моје протесте, одвезли га у теретним колицима.

– Ама погледајте ме - викао сам за њима. - Зар вам ја личим на луку? Да ли сте икада чули да лука може да псује, проклети били дабогда!

Али они су само вршили своју дужност, и ту је обичан смртник немоћан.

Селигсона сам затекао како очајнички зури у зид. Управо му је из Јерусалима стигла опомена да још није испунио обавезу да наплати дуг у износу од 20.012,11 израелских фунти на име поправке луке на реци...

– Претпостављам - рече ми он с прекором, - да је компјутер погрешно протумачио ону фразу „на моју одговорност”. Требало је да будем опрезнији. Морам да вам признам, господине Кишон, у леп сте ме сос увалили.

Предложих му да једноставно не обраћа пажњу на обавештење, али га то није ни најмање умирило.

– Знате - рече ми клонуло, - кад вас компјутер једном дохвати, изгубљени сте. Једном је шефу протокола у парламенту компјутер наредио да изврши смртну казну над својим секретаром... Тек је на једвите јаде министру правде успело да у задњи час спаси несрећника. Кажем вам, с компјутером нема шале.

Предложих му да одемо у Јерусалим и да лично с њим рашчистимо ствар. „Не зезај, матори”, рећи ћемо му. „Остави нас на миру!”

– До њега се не може. Превише је запослен. То је најзапосленији компјутер на свету. Потребан им је за све - за

изборе, прогнозу времена, хороскопе, тумачење снова...

Учинио је ипак толико, бог га благословио, да је назвао складиште заплењене робе и замолио шефа да привремено не ставља мој фрижидер на лицитацију.

Из обавештења које сам већ ујутро добио брзином која није својствена бирократској, а које је гласило: „Рачун о покрићу пореског дуговања”, схватио сам да је мој фрижидер продат на лицитацији за 19 фунти. Тиме се мој дуг смањио на 19.993,11 фунти, које сам, како је у приложеном стајало, дужан да платим у року од седам дана. У случају да сам у међувремену... и тако даље...

Селигсона овог пута нисам одмах нашао јер је отишао код адвоката да пренесе свој фрижидер на женино име. Кад се вратио клео се да више никада неће, ако се икада извуче из чељусту тог компјутера, ни за кога да интервенише а понајмање за некога ко се зове исто као и нека река.

– Слажем се - рекох. - Али предложите ми како да се ја из тога извучем.

– Не знам - одговори Селигсон. - Догоди се да компјутер понекад једноставно заборави на своје жртве. Преостаје вам једино да се надате.

Рекох му да не верујем у чуда и да желим да средим ствар одмах ту, на лицу места.

– У реду, ако баш желите - одговори Селигсон.

После дужег натезања сложисмо се да моја дуговања за оправку луке поделимо у дванаест месечних рата. Документ с мојим и Селигсоновим потписом сместа смо послали у Јерусалим како бих сачувао оно што се од моје покретне имовине још може сачувати.

– То је највише што могу да учиним за Вас - рече ми Селигсон. - Можда ће они тамо ипак да науче да баратају тим компјутером.

– Надајмо се - одговорих.

Први чек у износу од 1.665,05 фунти стигао је за два дана заједно са Селигсоновом, и опет ушепртљано написаном примедбом, да је то прва рата на име отплате дуга у износу од 19.993,11 израелских фунти којим ме Управа прихода терети за извршење радова у луци реке Кишон.

Када сам најбољој супрузи на свету саопштио срећну вест да смо се напoкoн решили велике финансијске бригае, она је само просиктала да је срамота што нас још варају и за камате, јер бисмо било где другде добили најмање шест посто.

– Можда - рекох, - али није ми на крај памети да предузmem било шта у вези с тим.

Будућност припада компјутерима. Ако сте се у међувремену у то и сами уверили, сматрајте ову тврдњу неважећом.

ПАКАО ЗВАНИ КАКАО

Амир, наш црвенокоси тиранин, још од рођења врло слабо једе. Не воли ни да жваће, ни да гута.

Искусне мајке саветовале су нам да га оставимо на миру док не изгладни, то јест да му не дамо да једе толико дуго, док нас на коленима не буде молио за залогај. И тако смо га пустили да изгладни, од чега је толико ослабио да смо ми њега на коленима молили да узме залогај.

На крају смо га одвели нашем најпознатијем специјалисти, стручњаку за исхрану мале деце. Пре него што смо успели да изустимо и реч, он је само овлаш погледао нашег сувоњавог синчића и упитао:

- Шта је с њим? Не једе?
- Не једе.
- То сам и мислио.

После краћег прегледа искусни стручњак нам саопшти да се ту не може много учинити јер једноставно има деце која мало једу и томе нема помоћи. Богато смо га наградили за стручни савет и од онда, помирили са судбином, хранимо дете по оној библијској: у зноју лица свога јешћеш хлеб свој. Морам да признам да ни моја жена ни ја немамо превише стрпљења да мољакамо, подмићујемо, обећавамо, и слично. На срећу се мој таст у томе показао као изузетно вешт и спремно је на себе преузео задатак да натера Амира да једе. Прича му најмаштовитије приче, а Амир га слуша отворених уста и сасвим заборави да не воли да једе. Идеја је сама по себи одлична али није право решење!

Један од главних проблема је - какао. А какао, као што знамо, садржи све што је потребно за раст детета - од витамина, минерала, угљених хидрата па све до спанаћа. И тако се свако

вече дедица повуче с Амиром у дечју собу да би после једног сата изашао малаксало дрхтећи. Али би поносно објавио:

– Попио је пола.

Велики преокрет догодио се у лето када је једно вече дедица изашао из дечје собе исто тако дрхтећи али овај пут од узбуђења.

– Замислите, све је попио!

– Није могуће? - повикасмо у један глас. - Како ти је то успело?

– Предложио сам му да преваримо тату.

– Како то да преварите тату?

– Па лепо! Рекао сам му да попије целу шољицу, па ћемо онда да је напунимо водом а тати ћемо рећи како Амир опет није хтео да попије ни гутљај. Ти ћеш се наљутити и запретити како ћеш сам попити какао а затим ћеш открити да си насео.

Мени се, да будем искрен, такав трик чини помало примитивним. Осим тога, не сматрам да је баш педагошки учити дете да од оца прави будалу. Тек на упорно наваљивање најбоље супруге на свету („Ипак је од свега најважније да попије какао!“), пристао сам на игру. Дедица оде у купатило, напуни шољицу неком одвратном течношћу и стави је пред мене.

– Амир опет није попио ни гутљај - рече.

– Ма није могуће! - повиках кобајаги љутито.

– Сада ми је стварно доста! Ако он неће да попије какао, попићу га ја.

Амирове очи су заискриле кад сам сркнуо гутљај и одмах га са гађењем испљунуо.

– Фуј! Шта је то? Каква је то гадна сплачина? Б-р-р-р...

– Прешли смо га, прешли! - ликовао је Амир и цичећи од веселја заиграо око мене у домородачком ритму. Све ми је то изгледало прилично глупо али - он је попио свој какао а, како рече његова мати, то је најважније од свега.

Сутрадан опет све изнова: дедица носи шољицу пуну воде, Амир опет није ништа попио, па шта тај мали мисли, ако неће он, попићу га ја, фуј, шта је то, грр - брр... испљунем (једина ствар коју не морам да одглумим), прешли смо га, прешли, домородачки ритам...

И тако из дана у дан.

Амир је већ толико напредовао у игри да му ни дедица више није потребан. Сада већ сам долази са шољицом воде; нечувено, тако диван какао, фуј, прешли смо га, домородачки ритам...

Временом сам се већ помало забринуо.

– Слушај, драга - рекох жени. - Није ли овај наш дечак мало приглуп?

Никако нисам могао да докучим шта се догађа у глави нашег детета. Зар је могуће да сваки пут заборави шта је било синоћ? Или можда мисли да сам толико глуп да сваки пут наседам на исти штос? Најбоља супруга на свету гледала је на то, као и увек, са практичне стране: није важно шта дете мисли, важно је да пије какао.

Једном сам - да ли због расејаности или из подсвесне побуне - просуо течност у сливник а да је пре тога нисам ни пробао нити изговорио оно чувено, гррр, бррр, фуј.

Амир се зајапурио и бризнуо у плач.

– Али, тата, па ниси ни пробао!

Сада је мени крв јурнула у главу. Шта он мисли ко сам ја? Будала?

– И не морам да пробам - одбрусих му. - Сваки кретен зна да је то вода.

– Ти си тата онда лажов - покуњено ће Амир.

– Зашто си до сада увек пробао?

Аха, значи да је Амиру јасно да је то свако вече само представа. Вероватно му је то већ од самог почетка јасно. Чему онда настављати?

– Зато што га то радује - објасни ми супруга. А све док он пије какао...

Негде најесен Амир је унео неке мале измене у тексту, па, када бих га запитао зашто није попио какао, он би ми одговорио:

– Нисам га попио зато што то није какао већ обична вода...

Пред зиму је почео да прстом меша воду пре него што би ми је пружио да је испљунем. Игра ми се све више гадиле. Већ би ми поподне припала мука при помисли како ће увече оно мало чудовиште прићи са шољицом бљутаве воде. Сва друга деца

пију какао једноставно зато што деца морају да пију какао. Зашто само моје дете изводи бесне глисте?

Око Нове године урадио сам нешто сасвим неочекивано. Не знам шта ми је било али, кад сам узео ону одвратну шољицу коју ми је пружио син и испио први гутљај, нисам просуо садржај у сливник већ сам га једноставно искапио до краја, иако је мало недостајало да се угушим.

Амир ме је ужаснуто и немо посматрао. Али то је био само тренутак затишја пред ерупцију, а онда је заурлао:

– Зашто си попио? Зашто?

– Како то мислиш: зашто? - запитах осећајући неко неприродно задовољство. - Да ли си ми сам рекао да ниси попио ни гутљај јер ти се какао не свиђа, је л' тако? А ја сам ти одговорио да ћу онда ја сам да га попијем па сам га, ево, и попио - и шта сада још хоћеш?

Амир ме је ошинуо погледом пуним нескривене мржње и отишао је право у кревет где је целу ноћ проплакао.

Напокон је изашло на видело да је њему све време било јасно да ја знам како је у шољици вода а да се само правим да не знам. Па чему онда сваке вечери та глупа комедија? Моја жена је и на то дала једини могући одговор:

– Дете пије какао а то је важније од свега.

И тако се игра с какаоом наставила из вечери у вече и ја сам на то већ скоро престао да обраћам пажњу. На крају крајева, нисам ја крив што имам приглупо потомство. То је једноставно несрећа и ту се ништа не може учинити. Неки родитељи имају среће па су им деца паметна а други, ето, немају среће.

Кад је Амир славио пети рођендан, дозволили смо му да позове неколико другова. Пошто су се окупили, позвао их је у своју собу не заборавивши ни своју шољицу. Ускоро сам пошао да погледам како се деца забављају. Када сам пришао вратима чуо сам свог сина како говори:

– ... а сада морам у купатило да напуним шољицу водом.

– Зашто? - упита његов друг Ники.

– Зато што мој тата тако хоће.

– Зашто?

– Не знам. То морам да радим свако вече.

А, тако дакле! Он, значи мисли да је проблем у мени, да је мени та игра потребна! И он то све ради мени за вољу! Не, то дете никако није глупо - оно је настрано!

Ујутро сам га посадио у крило.

– Слушај сине - рекох му. - Тата хоће да прекинемо ту бесмислену игру. Неко време смо се забављали, али сада је већ досадно. Хајде да измислимо неку нову игру, хоћеш ли?

Овог пута Амир је две ноћи плакао а и моја жена је већ изгубила стрпљење са мном.

– Ако дете престане још и какао да пије - опомињала ме, - од њега неће ништа да остане.

И тако се представа наставља. Понекад ме син, тек да ме подсети, зовне из купатила:

– Да ли си спреман? Ево, долазим с водом!

На то ја преузимам своју улогу.

– Фуј, шта је то... Гррр... бррр... !

Да човек полуди!

Једном, кад је Амир због богиња морао да лежи у кревету, отишао сам у купатило, напунио шољицу водом и тамо је просуо.

– Прешли смо га! Прешли! - одушевљено је из друге собе викао мој син.

У последње време Амир је нашао нову варијацију на стару тему: долази из купатила носећи у шољици водурину и сам изговара мој текст: „Фуј, шта је то... гррр... бррр...“

Све ми се више чини да сам у овој кући помало сувишан. Да од свега није најважније да Амир попије какао, заиста не бих знао зашто постојим.

ПОРАЗ ЗА ЗЕЛЕНИМ СТОЛОМ

Једном приликом сам свом сину Рафију из иностранства донео стони фудбал, изванредну играчку сличну онима око којих се дугокоса младеж гужва по кафићима. Та се играчка састоји од зелене плоче са по једним голом на сваком крају и неколико попречних шипки на које су причвршћене дрвене фигурице црвених или плавих играча, подједнак број са сваке стране. Свака шипка на једном свом крају има дршку. Кад је окрећемо, дрвени играчи могу одгурнути дрвену лопту према противничком голу. То је заиста сјајна играчка, нарочито погодна да код детета, а и код одраслих, побуди, развија и негује племенити такмичарски дух који ће од играча да створи правог спортисту, што на кутији јасно и пише.

Рафију се игра свидела на први поглед. У почетку ми се, признајем, чинило да помало неспретно барата шипкама али сам врло брзо схватио да он уопште нема никаквог талента за стони фудбал. Мали додуше добро црта, множи разломке напамет као од шале али када треба нешто да се уради рукама, онда као да су му обе леве. Није ствар у томе што он не зна да врти шипке. Врти их он, али му лопта бежи на све стране само никако да одлута у гол. Ја се због тога уопште не узбуђујем - мали црта тако дивне слике да наставник никако не може да верује да му их нисам ја нацртао и са својих седам година је врло бистар, живахан и сасвим нормалан дечак.

Невоља је једино у томе што мали неспретњаковић има неодољиву потребу да пошто-пото победи. Кад год игра са својим вршњацима и од њих доживи пораз, лице му се зајапури а низ образе му потеку крупне сузе. А поврх свега Рафи је још и необично страстан играч, чак у толикој мери да је дрвеним луткама свог тима дао имена. Тако се сви нападачки играчи зову

Пеле, голман је Јашин а остали се зову Фухс по најбољем фудбалеру у његовом разреду.

У последње време Рафи не жели више да игра ни са ким осим са мнош, што је последица бројних пораза које је на фудбалском пољу доживео од својих вршњака. То и не би било тако страшно, када на врхунцу племенитог надметања не би почео да ми добацује молећиве погледе који су говорили само једно: „Татице, изгуби! Татице, молим те изгуби!“ Мислим да то уопште није фер од њега. Зашто бих ја, дођавола, изгубио? И ја волим да победим као и сваки нормалан човек. Ако он хоће да победи, онда нека се потруди да боље игра. У његовим годинама знао сам да нахватам пуну кутију лептира и да раставим сваки будилник.

Покушао сам да му логично објасним о чему се ради.

– Слушај, Рафи - почео сам, - ја сам велики а ти си мали, је л' тако?

– А-ха.

– Шта би ти мислио о тати кога би властити синчић победио? Мислио би да тај тата не ваља.

– А-ха.

– Па зашто си онда тако несрећан када изгубиш?

– Зато што желим да победим - јеца Рафи.

Ту се сад умеша мајка.

– Па дозволи му, побогу, да бар једном победи - шапну ми она на уво, - тек толико да стекне самопоуздање. Ко зна какве све душевне последице може да навуче ако стално губи...

Предузео сам, дакле, натчовечански напор да спасим Рафијеву личност. Сваки пут кад би неки од његових Пелеа упутио лопту према мом голу, ја бих културно померио свог голмана у страну само да том свом неспретном сиротану омогућим да завали, дођавола, бар један гол. Али ни случајно! Он стварно одлично зна да множи разломке, али никада неће да научи да убаци дрвену лопту у гол. Зато сам се одлучио на очајнички корак - да дам себи аутогол. Окренуо сам ручицу свог центарфора, шутнуо лопту... она је пала на шипку... одбила се и... право у његов гол!

Тек је сада Рафи ударио у плач! И не само то. У наступу беса дохватио је шипке, голове, играче, лопту и све побацао на под.

– Не даш ми да победим! - викао је. - Намерно ми не даш, знам...

Пажљиво сам купио остатке играчке и приметио да су три моја играча остала без главе.

– Ето, видиш, разбио си ми напад - рекох му с прекором. - Како сада да играм? Ни један од њих више не може да погоди лопту...

– Нема везе - живну мој потомак. - Играмо даље!

И заиста, тек што смо опет почели, Рафи је све више освајао терен. Могао сам да вртим своје обезглављене играче колико сам хтео, они као да нису постојали. С друге стране Рафи је кренуо у напад. Фухс је додао Пелеу, овај другом Пелеу, овај даље до Пелеа трећег и напokon - за сваки случај мало сам накривио сто - лопта је ипак пронашла пут до мог гола.

– Хо-хо! - клицао је Рафи победнички. - Гол! Гол! 1:0 за мене! Победио сам те! Живео победник!

Ујутро су сви моји играчи осванули одрубљених глава. Ја сам их својеручно одрубио. Учинио бих и више од тога само да свом првенцу вратим самопоуздање.

И МАШИНА ЈЕ САМО ЧОВЕК

Не знам у чему је ствар, али у нашој кући понекад се догађају чудне ствари. Тако ми једног дана најбоља супруга на свету саопшти да морамо да купимо нову машину за прање рубља јер садашња већ полако стари.

– Добро, драга - рекох. - Иди онда и купи себи нову, млађу машину али пази, само једну, и нека нипошто не буде једна од оних бесних, страних, већ нека буде права домаћа машина.

Пошто је моја жена душу дала за куповину, већ је сутрадан у нашој кући весело зујала домаћа машина за прање веша: млада, чила и опремљена гомилом сјајних дугмића. Била је то љубав на први поглед или, што ће рећи, на прво прање. Све операције је радила сама: претпрање, прање, испирање, сушење. Баш као да је имала уграђен људски мозак.

Ех, а одатле и почиње наша прича.

Другог дана у подне најбоља супруга на свету упаде изнебуха и сва збуњена у моју собу и рече:

– Ефраиме, она шета!

Пошао сам за њом у купатило и заиста: док се центрифуга марљиво окретала, наша машина се великим скоковима упутила према кухињи. Сустигли смо је на прагу и притиском на црвено дугме зауставили.

Пошто смо пажљиво размотрили ситуацију, открили смо да машина шета само онда када је укључена центрифуга па кад бубањ од силне брзине окретања почне да се тресе, почне и она - хоп, хоп, хоп - да поскакује као да је покреће нека унутрашња сила.

Нама то у ствари, није сметало. Није наша кућа неки затвор и зашто машина не би шетала по кући - ако јој се то свиђа.

Показало се, међутим, да смо ипак били превише попустљиви.

Једне вечери смо одједном из ходника зачули грозан лом. Пожурили смо тамо и имали шта да видимо: Амиров трицикл лежао је смрвљен под машином док се ова, у лудачком темпу вртела око своје осе. Амир је, наравно, као свако дете, плакао и снажно ударао по машини.

– Фуј, ти неваљала Џонатан, види шта си ми урадила... - викао је Амир.

Овде морамо да објаснимо да је Џонатан име које смо дали машини управо због њене готово људске интелигенције.

Покушали смо да објаснимо синчићу да машина није то урадила намерно, да је она само мало шетала по кући а трицикл јој се, ето, нашао на путу па га је - хоп - нагазила. Амир, међутим, није имао разумевања за такво објашњење.

– Не преостаје ништа друго - рече моја жена – већ да вежемо Џонатан.

Привезала ју је конопцем за славину.

Било ми је помало жао Џонатан али нисам рекао ни реч. Машина је била у надлежности моје супруге и она је могла да ради с њом шта хоће. Ипак морам да признам да сам се обрадовао када смо је ујутро нашли приљубљену уз супротни зид. Уложила је, јадница, све своје коњске снаге и прекинула конопце.

Најбоља супруга на свету узела је јачи конопац и привезала Џонатан за бојлер. Никада нећу заборавити ломљаву која нас је тргла из сна. Овог пута је Џонатан ишчупала бојлер и вукла га за собом док се из купатила интензивно ширио мирис плина.

На крају је моја жена, увидевши колико је то чини несрећном, одустала од тога да веже Џонатан. Схватили смо да је она рођена у независном и слободном Израелу, да је тако рећи Сабра^{2}, и да на њу не може да се утиче. Скоро да смо били поносни на њу. Отада Џонатан обавља своје дужности уз пуну слободу кретања.

Једном је ипак прекардашила и упала у дневну собу баш кад смо имали госте и, наравно, преплашила их је на мртво име.

– Напоље! - повикала је моја супруга. - Напоље! Врати се на своје место!

То је било мало претерано са њене стране. Џонатанина интелигенција ипак није толика да може да разуме људски говор.

Сигурније је било зауставити је притиском на дугме, што сам и учинио.

Када су гости отишли, поново сам је укључио да бих је вратио на место. Она се, међутим, увређена, није ни помакла. Покренула се тек пошто смо је нахранили са неколико комада шареног рубља.

Амир се у међувремену помирио са Џонатан и у свакој прилици је зајаше и весело узвикује:

– Ђиха, ђиха!

У ствари, осим што воли да тумара наоколо, не можемо да се пожалимо на Џонатан. Она одлично обавља свој посао и пере „сјајно бело“ и уопште није пробирљива у погледу детерџената. Најбоља супруга на свету дошла је чак на помисао да бисмо могли да искористимо њене излете. Зашто је, на пример, не пошаљемо у куповину? Рекох јој да то никако не долази у обзир. Морали бисмо прво да јој напишемо списак ствари јер она ипак не уме да говори, а она би тај списак могла да изгуби, или што је још горе, могла би да залута и не би више знала да се врати. Заиста се ризик не исплати, само зато да би себи уштедели пут до продавнице. С друге опет стране, Џонатан необично воли да излази на улицу. Једно вече сам је једва спречио да не оде у комшилук. Супруга ми рече да су Никијеви родитељи, који станују преко пута, купили нову машину за прање рубља, предивну *италијанку*.

– Мислиш ли да је могуће да Џонатан...?

Не бих никако волео да ми по кући шврља туце малих машина за прање рубља. Обратио сам се стога стручњаку. Показало се да му наш проблем није непознат.

– Како да не - рече нам он, - знам за ту појаву. Почну да скачу кад се покрене центрифуга али само онда кад је у бубњу премало рубља. Тада се поремети равнотежа машине и она почне да се креће. Морате је напунити са најмање четири килограма рубља и гарантујем вам да ће тада ваша машина бити мирна као јагње.

Код куће сам затекао жену како окопава башту и одмах јој саопштио да Џонатан скакуће јер јој је премало рубља у утроби. Најбоља супруга на свету нагло пребледе.

– Благі боже! - повикала је. - А баш сам данас ставила упола мање...

Одјурили смо у купатило и застали као укопани. Џонатан је нестала. Заједно са каблом. Истрчали смо на улицу.

– Џонатан! - викали смо. Џонатан!

Од Џонатан ни трага.

Ишао сам од куће до куће и распитивао се код комшија да ли су можда видели једну јеврејску машину за прање веша која жури улицом. Сви су одмахивали главама. Само је један рекао како му се чини да је нешто слично малопре видео пред поштом. Међутим, како смо касније утврдили, радило се о неком погрешно адресираном фрижидеру.

Пошто сам дуго и узалудно трагао, вратио сам се потиштен кући. Ко зна, можда је пала под аутобус. Џонатан, слободна кћер индустријске џунгле, суочена са опасностима велеграда и његових некултурних возача! Или се можда програм прања завршио насред улице и више не може да се креће... Можда стоји непомична негде усред саобраћајне гужве...

– Нашла сам је, ту је - дотрчала ми је жена у сусрет.

Испоставило се да је мала будалица, док је моја жена плевела башту, одлутала у ходник право до степеница за подрум низ које би се сигурно и стропоштала, да јој се тог момента није истргнуо кабл из утичнице, што ју је спасило сигурне смрти.

– Сад је доста - одлучно ће моја жена. - Скидај одећу!

Покупила је по кући сваки комад тканине који би јој доспео под руку и набила је у сироту Џонатан скоро пет кила. А она је црнчила и тихо зујала - мирна као бубица.

Из недеље у недељу моја жена би је до врха пунила а она је само радила и радила. Срце ми се цепало од жалости.

Једног дана више нисам издржао.

Зауставио сам је усред програма и извукао из бубња једно две киле рубља. Џонатан је весело поскочила и упутила се право према свом италијанском лепотану преко пута. Опет је брујала и клопарала - као у стара добра времена.

– Хајде, Џонатан, хајде - шапнуо сам јој и помазио је по леђима.

И Џонатан је одшетала.

ЋУТИ И ПЛИВАЈ!

Мој син стоји на ивици базена и плаче.

– Амуре, хајде, уђи у воду - зовем га.

– Бојим се.

Већ пуних пола сата покушавам да наговорим свог риђокосог потомка да уђе у воду да бих га научио да плива али он се, ето, боји. Од страха плаче, за сада додуше још само тихо али ускоро ће се драти из свег гласа, знам ја њега. Па ипак му не замерам. Сећам се како је мој отац мене учио да пливам и како сам ја исто тако стајао на ивици базена и бојао се. Био је прилично груб према мени.

Од онда су се васпитне методе знатно промениле, постале су лукавије. Мени, на пример, не би ни на памет пало да присиљавам свог сина на нешто за шта он нема воље. Одлучујући корак мора да учини сам као млади орао који први пут напусти родитељско гнездо и вине се у небеско пространство. Треба га само благо гурнути - све остало је ствар природе. Од свега је најважније имати стрпљења, разумевања и љубави - највише љубави.

– Гледај - говорим ја свом птићу, - увери се сам. Вода ти је само до пупка а тата ће те држати. Ништа ти се не може десити.

– Али ја се бојим.

– Видиш, сва деца су у води, играју се, пливају, смеју се. Само ти стојиш ту напољу и плачеш. Зашто плачеш?

– Зато што се бојим.

– Зар си ти слабији и глупљи од друге деце?

– Јесам.

Рекао је то са дубоким убеђењем. Као закључак. Осврнуо сам се око себе: други родитељи су се смејуљили а чувар базена посматрао ме је испод сламнатог шешира. Замислио сам брод који тоне. Сви путници окупили су ее на палуби и

дисциплиновано, мирно чекали капетанове инструкције. Само се мали, здепасти, риђокоси човек гура међу жене и децу како би се међу првима дочепао чамца за спасавање. Тај човек је мој син кога нисам научио да плива...

– Кажи ми чега се бојиш?

– Да се не удавим.

– Како можеш да се удавиш у плићаку?

– Могу ако се бојим.

– Не можеш чак ни да хоћеш - покушао сам да му разумно објасним. - Специфична тежина људског тела мања је од специфичне тежине воде и зато тело плива. Ево, показаћу ти.

Тата се леђима испружи по површини, мирно лежи и плута на води, кад одједном усред те поучне очигледне обуке неки кретен скочи у базен и замало и тати на главу. Талас ме заплъусну, уста ми се напунише водом и ја свом својом специфичном тежином пођох на дно. Мој син бризну у плач трећом брзином.

Пошто сам некако испливао на површину, покушао сам да нађем подршку код чувара који нас је равнодушно посматрао.

– Кажите, молим вас, овом мом сину да ли ико може да се удави у овом дечјем базену?

– Како да не - одврати ми чувар испод сламнатог шешира, - Него шта да може!

Неки други отац на мом месту одавно би већ зграбио сина и бацио га у базен, да, свако би то учинио, али не и ја. Ја волим свог сина иако је кукавица, штавише управо га и волим зато што је таква мала кукавица, тако мален, беспомоћан, изгубљен...

– Хајде, Амуре, да се договоримо - предложих му. - Ја те нећу ни дирнути а ти ћеш лепо сам да уђеш у воду. Уђи само до колена. Ако ти се свиђа, остани у води, ако ти се не свиђа - а ти изађи. Може ли тако?

Амир потврдно климну главом па, плачући истим темпом, пређе ивицу базена и несигурним корацама угази у воду. Није му била ни до колена а он је већ закључио да му се не свиђа и да не жели да остане. Окренуо се, изашао и наставио да завија све вишим гласом, што му је на чврстом тлу било и много лакше.

– Мама! - урлао је. - Мама!

Чудна је та дечја потреба да дозивају мајку у свакој могућој прилици па чак и онда када их та иста мама гања пругом око стола.

– Амуре - обратић му се овај пут строго, - или ћеш сада одмах да уђеш у воду, или вечерас нема ништа од телевизије.

Да нисам претерао? Можда сам престоног према њему? Он још увек плаче и не миче се. И обрнуто. Не миче се и плаче ли, плаче.

– Погледај, Амуре, како је то једноставно - покушао сам да му покажем. - Само, ево, овако, испружиш руке и бројиш: један, два, три и...

Сасвим је разумљиво да не могу истовремено да пливам и да бројим. На крају крајева, ја сам писац а не учитељ пливања. Док ја дахћем и борим се за ваздух, Амуре све више хвата страх. Око нас се већ скупила гомила људи жељних забаве. Искочим из базена а Амур се вршитећи из све снаге даде у бекство. Потрчим за њим, ухватим га и, држећи га за косу, одвучем у базен. Научићу ја њега и пливању и памети!

– Ма-ма! - урла мој син. - Ма-ма, бојим се!

Одједном ми се све то однекуд учини познатим. Није ли и мене отац овако вукао у воду и нисам ли и ја овако дозивао мајку у помоћ? Тако је то у животу, све се понавља! Сукоб генерација је неизбежан! Док деца урлају, очеви извлаче дебљи крај.

– Нећу у воду! - виче мој син. - Хоћу код маме!

Држим га метар изнад воде а он мисли да ће да се удави. Али ја се не обазирем на његово викање.

– Један, два, три! - командујем. - Пливај!

Иако је још плакао, он поче да млатара рукама, што је за почетак у реду. Али с обзиром да га је не учим да лети него да плива, требало би да га загњурим у воду. Полако спуштам свог орлића према површини, он се отима свом снагом, псује, покушава да ми се истргне али ја сам ипак јачи.

– Пливај! - загрмео сам. - Један, два, три...

Угризао ме! Угризао руку која га храни, угризао рођеног оца који се са толико љубави брине о њему!

На сву срећу ја сам ипак јачи. Обухватим му бокове челичним стиском својих бедара, ухватим га за руке и напред... и назад... и

један... и два... и три... пливаће он мени...

– Не дери се и пливај!

Једног дана биће ми захвалан, Схватиће да без мога силног труда, без мог анђеоског стрпљења никада не би пропливао. Једног дана биће пун љубави према свом оцу.

За сада од свега тога нема ни говора. Напротив, рита се на све стране, удара ме ногама у леђа и урла на сав глас. Лице му се наборало од плача, за само неколико минута остарио је за цео дан. Заронио сам га у базен. Попио је мало воде. Па шта онда? Што се мене тиче, може да попије и пола базена! Тако је и мој деда учио мог оца да плива. Пливај, дериште једно! Одавно нисам био тако ван себе од беса. Плаши се! Чега ту, до ђавола, има да се плаши?

Одједном преко звучника зачух глас чувара базена.

– Хеј ви тамо! Да, да, ви! Оставите већ једном то дете на миру! Још ћете га удавити!

Ето, какви смо ми људи. Уместо да помогне оцу који се труди да научи дете да плива, уместо да ми пружи руку или добаци појас за спасавање, он је на страни руље која ми се руга. Подигнем свог орлића и, не кријући презир, изнесем га из базена. Затим елегантним скоком зароним поново у воду да бих тој малој будали показао како се то ради. Али шта је то? Никако да ускладим руке и ноге, као да су се посвађале... Чини ми се као да тонем,, па ја *тонем...* У помоћ!... Мама!

– Невероватно - рече чувар базена пошто ме је освестио вештачким дисањем. - И такав човек покушава да научи дете да плива.

САГА О ФОРСАЈТИМА

– Ко је то? - упитао сам. - Да ли је то онај момак који је Флерином мужу украо књиге?

– Није, глупане - одврати ми најбоља супруга на свету. - То је Винифредин нећак.

– Од оне што је пала с коња?

– Ма не! Оно је била Френсис, Џунина мајка.

Тако је то било сваког петка увече током оних лудих месеци када се на израелској телевизији приказивала серија која је освојила свет - „Сага о Форсајтима“. Сваког петка седимо приковани уз телевизор а са нама и Амир, који би већ одавно требало да буде у кревету. И сваког петка ја опет заборављам ко је ко. Прошли пут сам, на пример, све време мислио да је сликар, који је насликао онај акт, син леди - не знам како се зове - док ми Амир напослетку није објаснио да је он у ствари нећак старог Џолиона... Пс-сст, тишина!

Могли би да им, као и личностима у Дневнику, титлују имена.

Управо сада Флерин муж држи говор у Доњем дому а ја се више не сећам да ли је он Иренин син или не и да ли је Ирена она коју је Сомс пре неких пет епизода силовао. Да ствар буде гора, из себе у којој лежи наша новорођена ћеркица Ренана, допиру неки чудни звуци и дечји плач. Можда се попела на ивицу колевке и сада изводи вратоломије? Да није испала из колевке? Облива ме хладан зној а ни најбољој супрузи није ништа боље.

– А ко је ово? - упитах опет. - Је л' то онај што се затрескао у Флер?

Негде у кући звони телефон али ми не хајемо. Било ко да зове усред „Саге о Форсајтима“, тај није нормалан. Претпрошлог петка неко је звонио на врата. Чини ми се да је био поштар с телеграмом, који је пуних десет минута држао прст на звону али нисмо могли да му отворимо јер је баш тада Сомс имао важну

дискусију са Иреном поводом Џунине веридбе, ако се добро сећам.

– Тишина! - повикао сам према вратима. - „Форсајти“!

Из Ренанине собе зачуо се тупи пад и гласан плач детета. Сада сам скоро сигуран да је наша сирота девојчица испала из колевке.

– Амуре - обрецнух се на сина. - Хајде, погледај шта се десило. Пожури!

– Али зашто? - промрмља мој син. - Она је већ ионако испала...

Ето, докле смо стигли - нека глупа ТВ-емисија важнија му је од рођене сестре! Моја жена од бриге већ ломи прсте. На екрану се Сомс свађа са неким младићем - адвокатом, чини ми се.

– Ко је сад овај? - упитао сам. - Је л' то Хеленин син?

– Завежи!

Из спаваће собе допиру шумови као да неко помера намештај. Пршти стакло. Не, немогуће! Овај адвокат не може бити Хеленин син јер је он погинуо у саобраћајној несрећи. Или, чекај, зар то није онај Бозини који је пао под точкове?

– Сада бих стварно волео да знам ко је тај - рекох. - Није ли то можда Мерџорин брат?

– Она нема брата - просикта мајка моје деце.

– Осврни се надесно.

Чим је завршена сцена, бацио сам поглед на десну страну. Тамо је, тик уз моју фотељу, мирно стајао човек, са најлонском чарапом на глави и с великом врећом на леђима. Неко је управо у Доњем дому физички напао Мајкла, Флериног мужа.

– Ко је тај што га удара? - запита човек с врећом на леђима. - Је л' то Винифредин муж?

– Немате појма - одговорих му. - Винифредин муж је већ одавно одмаглио са оном глумицом у Америку.

У међувремену је Сомс опет запао у невољу и млади адвокат га уцењује.

– Шта све неће снаћи овог јадног човека? - уздисала је моја жена. - Сви су против њега.

– Не треба га нимало жалити - огласи се сад мени неко слева. - Сетите се само како се понео према Ирени прве брачне ноћи. Ко је сад ово?

– Умукните!

Сад су ту већ двојица са врећама на леђима.

– Седите - добаких им. - Не видимо од вас.

Они седоше на тепих. Моја жена се нагну ка мени.

– Шта се дешава? - прошапута. - Ко су ови?

– Анин брат - одговори један од наших посетилада - и Џонова друга жена. Пс-с-ст!

Она двојица почеше да се дошаптавају, што нам је прилично ишло на нерве. Жена ми је давала знаке да нешто предузнем али то сада уопште није долазило у обзир. Тек кад се на екрану појавила непривлачна и досадна другарица сестричине Сомсове сестре, искрао сам се до телефона и позвао полицију. Морао сам да чекам пуна три минута док ми се није јавио неки глас који ми нестрпљиво рече:

– Наредник је заузет. Назовите за пола сата.

– Али код мене су у стану два провалника.

– Форсајти су их заробили?

– Јесу. Дођите сместа.

– У реду - рече дежурни полицајац. - Ко је то?

Рекох му своје име.

– Нисам мислио на вас - одврати ми полицајац и спусти слушалицу.

Пожурио сам назад ка „Форсајтима“.

– Да ли сам много пропустио? Је л’ ово Џоли, Холин брат?

– Шта вам је, човече, побогу? - обрецну се на мене виши провалник. - Па Џоли је умро од тифуса већ у првој епизоди.

– Онда то може бити једино тата од...

– Та-та-та...

Ренана, наша велика девојчица, допузала је из своје собе и сада покушава да ми расклима фотељу. Напољу, на улици чује се полицијска сирена. Један од провалника је већ напола устао али тад се Мерџори, дошавши у болницу, срела лицем у лице са Флер испред кревета оног типа коме не знам име. Напетост је достигла врхунац.

Неко нам упорно лупа на врата.

– Ко је то? - питам. - Је л’ то онај кога су хтели да пошаљу у Аустралију!

– Није. Оно је био Иренин очух. Пс-с-с-т!

Провалили су врата. Скоро да нисмо ни приметили кад су неке униформисане особе ушле у собу и наслониле се на зид иза наших леђа.

– Ко су ово двоје? - упита један полицајац. - Јесу ли су то Холин муж и Валова жена?

– Тишина!

Флер је ипак одбила да се помири с Мерџори и отишла је да негује Аниног брата. Наставак идуће недеље.

– Мислим да се Флер ту лоше понела - примети полицијски наредник. - Кад јој је већ Мерџори прва пришла и понудила помирење, могла је ипак над самртном постељом њеног брата да пређе преко свега.

– Ни говора, Мерџори је само покушала да је уцени, - рече с врата провалник. - А, сем тога, оно није био њен брат него Викин муж, онај што је унајмио детективе.

– Брус! - довикнуо сам за њим. - Он је још претпрошлог петка отпловио на Далеки исток.

– То је, ако немаш ништа против био Вилфред, онај песник - исправи ме најбоља супруга на свету. - Кад ћеш већ једном почети да их разликујеш?

И ко ми то каже? Она, која је пре две епизоде испала права будала јер је за оног што је продавао балоне пре него што је кренуо у Бурски рат, све време мислила да је Џолион млађи. И она ће мене да учи ко је ко у „Форсајтима“!

ЦУЦЛА ЦУЦИ

Наша Ренана брзо напредује. Изашла је већ из пелена, само што се још нипошто не одваја од цуцле варалице. Доктор каже да то не мора да нас забрињава јер наводно сва деца осећају потребу за сисом у оном прелазном добу између последње бочице млека и прве цигарете. По њему, цуцла је нека врста замене за мајку, мада ми то баш није сасвим јасно јер, колико је мени познато, мајке нису направљене од ружичасте пластике са жутом гуменом брадавицом у средини. Али немам ништа против ако доктор тако каже...

Код Ренане је, међутим, проблем у томе што она нема потребу за било којом цуцлом већ је привржена једној јединој, сасвим одређеној цуцли по имену Цуци.

Нама осталима Цуци изгледа као и све остале цуцле варалице, сасвим обичан масовни индустријски производ, али Ренана неће ни да чује за било коју другу цуцлу. Кад год смо покушали да јој подвалимо неку другу, она би је сместа испљунула и почела би да вришти, удара ногама и баца све око себе.

– Цуци! - дозивала би. - Хоћу Цуци! Цу-ци-и-и-и!

Сасвим је разумљиво да је већ на први „Цуци“ сва чељад у кући на коленима у грозничавој потрази за изгубљеним благом. Усклик оног међу нама који је угледао Цуци за нас је исто што и узвик: „Копно“ за Колумба, јер Ренана се тада у моменту умири и почне задовољно да сиса док ми око ње падамо од умора.

– Поуздан знак - каже доктор, - да детету недостаје родитељска љубав.

То је чиста лаж јер ми много волимо нашу Ренану све док не урла. А то опет зависи од Цуци. Док је Цуци - дотле има мира. Нема Цуци - нема мира. Увек кад увече одемо код пријатеља, моја жена на сваки телефонски позив претрне од страха јер

вероватно зове дадиља да нам саопшти да је Цуци поново нестала незнано куд, а Ренана је сваки час све црвенија у лицу. Тада сместа ускачемо у аутомобил и безглаво јуримо кући остављајући за собом гомилу прегажених саобраћајаца, да бисмо затекли испревртану кућу и у њој избезумљену дадиљу у потрази за несталом Цуци.

– Ох, боже - уздахнула би с времена на време најбоља супруга на свету. - Шта ако Цуци једном заиста нестане...

То је нешто о чему се уопште не усуђујемо да размишљамо, нешто слично атомском рату. Али, насупрот томе, интензивно нас заокупља питање: како то да Ренана зна да је Цуци баш Цуци.

Једног дана, док је Ренана спавала, искрао сам се са светом цуцлом из куће, отишао у апотеку у којој смо је и купили и затражио сасвим идентичну цуцлу, исте боје, исте величине, чак и исте године производње, слутећи да и цуцле, као и винове лозе, имају бољу и слабију годину. Исти апотекар дао ми је исту цуцлу, коју сам ставио у исти џеп и пошао сам кући истим путем.

Лажна Цуци у луку је одлетела у угао собе.

– Ово не Цуци!

Моја жена мисли да разлика настаје употребом и трошењем јер - с опроштењем - Цуцина гумена брадавица већ је позеленела од трулежи. Можда је то оно што цуцли даје посебан укус. Никад нећу моћи да заборавим апотекарево лице када сам га запитао да ли продаје и половне цуцле. Одлучили смо стога да сами у импровизованој лабораторији произведемо процес труљења. Купили смо цијановодоничну киселину и остале хемикалије и у раствор уронили неколико пробних цуцли све док им гумена брадавица није добила лепу маслинасту боју. Међутим, с аромом нисмо имали среће. Ренана је приметила подвалу чим је облизала цуцлу...

– Једини излаз - рече нам доктор, - су капи за умирење.

Купили смо повећу боцу али ни то није помогло.

Једне вечери док смо били у опери и седели у шестом реду, у средини, усред савршено одмереног *pianissima* пришуњао се разводник и прошапутао у мрак:

– Пст! Цуцла! Пст! Цуцла!

Одмах смо знали на кога се то односи. Знали смо да је бака назвала и, не обазирјући се на гласно негодовање и тихе болне узвике наших комшија који су седели до нас, одјурили смо кући где смо затекли стару госпођу како седећи у фотељи једва дише. Цуци, коју смо сваког јутра брижљиво полагаали у постављену корпицу, нестала је без трага.

Бака је већ све претражила. Без успеха. Ми смо прегледали сваки кутак. Такође без успеха.

– Мора да је украдена - уздисала је моја жена.

Прво смо посумњали на млекацију који је навратио предвече да би се распитао колико нам боца млека треба током празника.

Најбоља супруга на свету назвала га је без оклевања усред ноћи.

– Елизер, да нисте можда понели са собом и једну цуцлу?

– Нисам - одговори Елизер, - немам обичај да узимам цуцле.

– Била је у корпици лево од креветића а сада је тамо нема.

– Жалим случај. А што се тиче млека, остају, дакле, двадесет и три боце за среду. Је л' то у реду?

То је додуше било у реду али оно остало баш није било уверљиво. Наша је сумња расла. Размишљали смо већ о томе да даље трагање поверимо неком детективу или можда још боље видовњаку, кад уто моја жена, нервозно претурајући рукама по фотељи, у једном удубљењу напипа племениту цуцлу. Како је тамо доспела, остало је загонетка.

Питали смо нашег водоинсталатера да ли можда постоји неки Гајгеров бројач или рашље или било каква друга направа за проналажење загубљених цуцли, а он нам рече да не постоји, али би зато могли да узмемо пса трагача, који је увежбан да открива дроге; ти свашта знају да нађуше. Неко други нам је саветовао да набавимо сићушан одашиљач, какав имају пилоти, који се јавља сигналом „бип-бип“ чим пилот искочи с падобраном. Била је то добра идеја - али како прикачити одашиљач на Цуци? Најједноставније од свега било би привезати Цуци ланцем за креветац али се доктор није сложио с тим.

– Дете би могло да се угуши - рече. - Пружите јој само мало више љубави.

– Ефраиме - упозорила ме је најбоља супруга на свету, - мислим да ћу да полудим.

Ноћу су је мучиле море. Сањала је, рецимо, да се мравојед прикрао кроз кухињу, уграбио Цуци и побегао с њом у најдубљу афричку џунглу, тако да више никада није могла да га пронађе, тим пре што у ствари није ни знала како мравојед изгледа. Такође јој се приснило да је цуцла сама побегла, као у цртаном на телевизији: хоп-хопхоп, и Цуци прескочила преко зида... Грозно!

А онда смо напоскон открили мрачну тајну цуцле Цуци.

Вече је почело уобичајено: у седам сати моја жена је пришла новом челичном трезору, ставила кључ у браву, отворила га и извадила Цуци. Затим је положила Ренану у креветац, ставила јој Цуци у уста, изашла и закључала врата. Цуци је, наиме, у то време била осигурана на 20.000 фунти. Нећу да кажем да се новцем може надокнадити губитак одвратне, буђаво-зелене цуцле, али ипак...

Нешто ме је натерало да се прикрадем вратима и провирим кроз кључаоницу.

– Жено - позвах тихо. - Дођи овамо! Брзо!

Уздраног даха смо гледали кроз кључаоницу како наша мала Ренана нечујно силази с креветића, прилази каучу и гура Цуци дубоко у процеп између јастука. Потом одгега натраг, узвере се на креветац и заурла из све снаге...

Одахнули смо: наше дете је, значи здраво као дрен, нема комплексе и није зависно ни од какве цуцле већ просто ужива да нас мучи.

Доктор каже да је та појава честа код деце њеног доба, чему је, по свему судећи, узрок недостатак родитељске љубави.

ПРОХУЈАЛО КРОЗ ПРОЗОР

Ренана је мило дете. Има у њој нешто... тешко је одредити шта је то... али рекло би се да има нечег... позитивног. Да, то је права реч. Док друга деца, на пример, трпају у уста све чега се домогну или пак све изгазе и поразбијају, Ренана се никада не служи силом већ све што јој падне у руке баца преко ограда балкона. Сваки пут кад се у подне вратим кући проведем неко време скупљајући испред куће најразличитије предмете. Понекад ми и комшије предусретљиво помогну па покупе књиге, сланике, наливпера, пепељаре, приборе за јело, транзисторе, поломљене плоче, ципеле, сатове, писаће машине и разне друге ситнице. Понекад комшије и саме зазвоне на врата носећи пуне руке одбачених предмета из нашег домаћинства.

– Зашто дајете малом детету да се игра с тим стварима? - говоре нам.

Као да јој ми дајемо! Као да она све те предмета не може и сама да дохвати! Наша је Ренана врло напредно дете. Зарез на довратку је код последњег мерења њене висине био већ 71 цм изнад тла а није тешко израчунати да с подигнутом руком може да досегне и 95 цм.

– Ефраиме - рече ми најбоља супруга на свету - опасна зона сада је тек нешто испод једног метра.

Од тада је наш животни стандард све више растао.

Муњевитом акцијом смо све предмете од стакла и порцулана преместили на клавир. Евакуисали смо доње полице регала за књиге. Избеглице су нашле уточиште у вишим сферама. Кристална чинија за воће добила је почасно место на ормару. Ципеле су завршиле међу рубљем. Моје рукописе брижљиво смо сложили на гомилу у средини писаћег стола да их Ренанине ручице не би дохватиле и сврстале у балконску литературу.

Поред све очинске љубави ипак нисам могао а да јој се злурадо не наругам.

– Хе-хе! Нема више баци-баци. Готово!

Ренана је само стиснула зубе и упорно даље расла. Добри стари Дарвин лепо нам је објаснио да је жирафа морала да продужи врат да би дохватила сочно лишће на врховима крошњи. Тако је и наша кћер расла и расла да би је за кратко време тек који центиметар делио од кључа у ормару.

– Ефраиме, оног дана када она буде дохватила кључеве, ја се селим из куће - саопштила ми је њена мајка.

Она се сели из куће кад год нешто крене наопако али овог пута скоро да је била у праву, јер нам се у блиској будућности црно писало. Обоје смо посебно осетљиви на телефон који је до недавно мирно стајао на свом малом али чврстом сточићу, али којем је једино висина била испод олимпијског минимума. Једног дана Ренана је у доколици догегала до сточића, зграбила гајтан, повукла телефон на под и почела да дозива у разбијену слушалицу:

– Хало, хало, хало...

Њена мајка, која је управо планирала подужи разговор са својом пријатељицом, дотрчала је сва бесна, пребацила је преко колена и почела да удара по гузи узвикујући у ритму:

– Фуј, фуј, фуј! Телефон не сме да се дира! Не телефон! Фуј, фуј, фуј!

Резултат ове васпитне мере био је да Ренана није више звала „хало, хало, хало”, него „фуј, фуј, фуј”. Повећао сам висину сточића тако што сам му под ногаре ставио неколико томова енциклопедија од А до В. Кад сам после неколико дана дошао кући и спотакао се о том Аардварк-Барселона, знао сам да телефон више не ради.

Над остацима некадашњег телефона стајала је најбоља супруга на свету и јецала.

– Ово је крај, Ефраиме - ридала је. - Она нам враћа истом мером.

Дете је очигледно открило стару мудру стратегију да се клин клином избија. Другим речима, узела је неколико јастука, стала на њих и тако повећала свој висински домет на 1,40 м.

Животни стандард је опет порастао.

Папири и рукописи нашли су уточиште у резервату на клавиру. Кључеви су били окачени о клинове негде у стратосфери. Писаћа машина нашла се наврх камина где јој је исто тако било место као и радио-апарату на зидном сату.

Упркос свему, дечак кога смо плаћали да скупља предмете који су излетали кроз балкон, сваких пола сата звонио нам је на врата са пуном корпом пројектила. Живот нам се све више компликовао. Комплетно домаћинство било нам је на клавиру а ако смо хтели да телефонирамо, морали смо да се попнемо на клозетску даску.

– Боже драги - јадиковала је моја жена - како ли ће тек бити за коју годину...

Слутим, и то не без разлога, да ће се Ренана развити у првокласну кошаркашицу.

Једног дана жена ме је дочекала лица бледог као креч.

– Ефраиме - прошапутала је, - она се вере на столице...

Дете је по свему судећи открило Хегелов закон постепеног напретка па га је у пракси применила као степенасто напредовање. Прва степеница били су јој јастуци, с којих је напредовала према кутији са шиваћим прибором, одатле на столицу а са столице на наше живце. Стандард нам је порастао за још двадесет центиметара.

Све што је ломљиво још преостало у кући, укључујући и моју писаћу машину, нашло је место на клавиру. Ову причу, на пример, пишем на висини 1,80 м изнад пода. Истина је да понекад ударим главом о плафон али је ваздух овде много бољи. Човек се на све навикне, а деца се труде да нам те навике обогаћују. Тако слике, које су нам раније висиле на зидовима, сада украшавају плафон што нас неодољиво подсећа на незаборавни обилазак Сикстинске капеле. По собама су с једног на други крај разапети конопци са којих висе кућне потрепштине. Једемо у кухињи на највишој полици, тамо где смо раније држали поклоне са венчања. Живимо тако рећи у облацима. Кажу да је то врло здрав начин живота: назад на дрвеће. Постепено учимо да ходамо по плафону...

Ренана и даље расте.

Фуј, фуј, фуј!

Синоћ је најбоља супруга на свету, пеглајући негде на горњим полицама, одједном крикнула и руком која је дрхтала показала надоле.

– Ефраиме! Погледај!

Ренана је управо почела да се пење уз мердевине, полако, опрезно, пречку по пречку.

Мени је превршило. Све је то лепо и дивно, али неке границе ипак постоје. Не желим да будем песник коме је глава непрекидно у облацима. Замолио сам жену да настави да пише уместо мене и да ми јави кад Ренана буде престала да расте.

До тог времена живећу - приземљено.

НАДНАТУР ШНИЦЛА

Ова прича не би никада настала да у ресторану *Мартин и Цион* не служе тако огромне шницле. Прави изазов привредној политици наше владе.

Суботом моја супруга, троје наше деце и ја имамо обичај да ручамо код *Мартина и Циона* и сваки пут пред нас изнесу пет таквих џиновских шницли. Први пут сам помислио да су се збунили и дали нам двоструке порције али показало се да је то нормална величина *маршин-ционистинске* шницле а не нека реклама.

Најтеже је било деци, која би после неког времена само тужно зурила у огромне остатке шницле у тањиру.

– Мама - јадиковала је Ренана - ја не могу више.

Чак је и нама одраслима било тешко, иако су *Мартин и Ционове* шницле необично укусне. Или можда баш зато. Срце нам се цепало при помисли да већу половину те дивне шницле морамо тек тако да оставимо у тањиру.

Зар баш морамо?

Није ме зато уопште изненадило кад ми је једне суботе, пошто смо клонули не смазавши ни пола, најбоља супруга на свету шапнула:

Зашто остатак не бисмо понели кући за вечеру?

Зашто не бисмо? Питање је само како? Не можемо тек тако да ишетамо из препуног ресторана с комадом шницле у руци. Сем тога, још се добро сећам како сам једном замотао пола виршле са сенфом у папирнату салвету и нехајно је стрпао у задњи џеп панталона. Када сам следећи пут идући кући нешто успут купио и посегао за џеп да платим, уместо новчаника извукао сам неку одвратну, лепљиву масу која ми се цедила по прстима... Не, тако нешто не желим поново да доживим. Стога сам одлучио да ништа не кријумчаримо. Позвао сам господина Циона.

– Да ли бисте били тако љубазни да нам замотате остатке ових шницли за нашег пса?

Била је одлична идеја, признаћете, да сву кривицу пребацим на нашу кују Макси. Цион се вратио из кухиње с огромном пластичном кесом у руци и широким осмехом на лицу.

– Додао сам - рече љубазно, - још неколико костију.

Било је ту, ако ћемо право, бар пет кила слоновских костију а поред тога читава лепеза изнутрица и разних отпадака извађених из канте за ђубре. Силно смо му захвалили а код куће смо истресли одвратни садржај кесе пред Макси и брже-боље побегли од смрада. Ћудљива куја прождерала је све - осим шницли.

Поучен искуством, следеће суботе применио сам нову стратегију.

– Хоћете ли нам спаковати ове остатке за пса? - рекох Циону. - Само, молим вас немојте да додајете ништа друго.

Био сам задовољан собом како сам то лепо извео кад се одједном она будала Цион успротиви.

– Зашто? - рече. - У кухињи имамо тако дивних отпадака за ваше псетанце.

– Врло сте љубазни - одговорих му - али наша Макси је врло размажена куја, не једе ништа друго осим шницли.

На овом месту у разговор се умеша чупавац који је седео за суседним столом.

– Веома грешите, мој господине, да знате. Храните јадну животињу оним што је најштетније за њу.

Представио се као ветеринар и пред препуним рестораном гласно нам одржао предавање.

– За псећу пробаву нема ништа горе од прженог меса. Не бих се уопште зачудио да пас престане да вам расте. Које је расе?

– Патуљасти пинч - рекох пакосно. - А осим тога је куја.

Окренуо сам ветеринарском гњаватору леђа и рекао Циону да ми ипак замота шницле посебно.

Ветеринар је само одмахивао рашчупаном главом и тужно нас гледао, Цион је нестао у кухињи и убрзо се вратио са шницлама уредно умотаним у новински хартију.

– Шта је то? - повикао сам. - Зар немате пластичну кесу?

– Али чему? - недужно ће Цион.

Заиста, чему? Како да том несрећнику објасним да ја не могу да једем шницле које су биле умотане у штрајкове и бомбашке нападе? Возећи се кући бацили смо новине с шницлама кроз прозор.

Али не предајем се ја тако лако. Идуће суботе осванули смо код *Мартина и Циона* с нашом личном, новом новцатом пластичном кесом. Чупави ветеринар морао је с немоћним гневом да гледа како нам онај глупан Цион предаје штетне остатке шницли у хигијенској амбалажи.

Гозба је трајала три дана и три ноћи. Имали смо шницлу за вечеру, шницлу за доручак, шницлу за ручак и за још неколико obroка. Макси је лежала на поду и пажљиво посматрала како их трпамо у уста а да сама није ни залогај пипнула.

– Ефраиме - уздахнула је најбоља супруга на свету кад смо следеће суботе поново седели код *Мартина и Циона*. - Ја шницле не могу више да видим а камо ли да једем.

Говорила нам је свима из душе, из душе и желуца. Наручили смо печење и то за сваки случај код Мартина. Али се Цион, та љубазна будала, није дао омести и кад смо завршили ручак, донео нам је пластичну кесу пуну полупоједених шницли.

– За вашу Макси - рече.

Од тада нас је сваке суботе мучило питање како да се ослободимо нежељеног поклона. Нисмо могли тек тако да се возимо градом и да сејемо за собом меснате трагове јер би врло брзо у књижевном додатку освануо наслов: КИШОН - ПИСАЦ ИЛИ МЕСАР?

Мало-помало постали смо фанатични антиционисти. А онда сам на крају дошао на спасоносну идеју.

– Ционе - рекох му једне суботе тужним гласом. - Не морате нам више остављати шницле. Макси је угинула.

Оборио сам поглед а Цион ми је у знак саучешћа ћутке стегао руку. За суседним столом рашчупани ветеринар је устао и повикао:

– Видите! А ја сам вас лепо опоменуо! Убили сте недужну животињу!

Рафи, наш старији син, промрмљао је нешто како је сирота Макси подлетела под ауто али тиме је само долио уље на ватру. Расположење је било против нас. Појели смо на брзину, ишуњали се погнуте главе и подвијена репа и одвезли се кући. Осећали смо се као банда убица. Уопште нас не би изненадило да смо нашли Макси мртву пред кућним прагом. Срећом, весели лавез којим нас је дочекала, умирио је нашу савест. Све је опет било у реду.

Неко време смо живели срећно и никакве нам шницле нису реметиле мир. Тек јуче најбоља супруга на свету сасвим случајно, успут добаца:

- Могли бисмо у суботу код *Маршина и Циона* на ручак.
 - Стварно - рекох. - Што да не? Они имају одличне шницле.
- У најгорем случају рећи ћемо Циону да смо купили новог пса.

МАРИОНЕТЕ

Све је почело кад је Дорон у вртићу поносно објавио:

– Гледао сам *Пиколи*.

Не можемо, свакако, од предшколског детета очекивати да потпуно и исправно изговори „Театро деи Пиколи“ и да још уз то објасни како је то славно италијанско позориште лутака. „Пиколи“ му је довољно. А очигледно да је било довољно и онима који су га слушали. Из тог круга издвојила се мала девојчица, необично паметна за своје године, а још уз то и права лепотица, и притрчала свом оцу.

– Тата, хоћу *Пиколи*.

– Ти си још увек премала за позориште - одлучно одговори отац. - Не долази у обзир! Заборави то!

Сутра увече су отац и кћи - другим речима: писац ових редова и његова кћи Ренана - отишли у позориште лутака.

На путу ка позоришту приметио сам да моју кћер необично привлаче даске које живот значе. Као да је неки природни таленат вуче према позорници. То ми је и сама саопштила.

– Када будем велика, играћу у позоришту.

– Шта ћеш да играш?

– Прескакаћу конопац.

Да ли због неискуства у том медију или можда због нечег другог, тек моја се девојчица преплашила када се угасило светло.

– Тата - бојажљиво је прошапутала. - Зашто је мрак?

– У позоришту је увек мрак.

– Зашто?

Зато што почиње представа.

– Али зашто у мраку?

Када се с Ренаном једном нађете на колосеку званом „зашто“ никада с њега нећете сићи осим ако јој не заокупите пажњу

нечим сасвим другим, као рецимо: „Гледај, срце, тата дуби на глави!“ или „Хоћеш ли жвакаћу гуму?“ Одгајати децу није ни издалека тако лако као што изгледа. Како, на пример, објаснити недораслом детету да у позоришту мора да буде мрак јер тако захтевају визуелни ефекти... да је то потребно и због концентрације... и не знам због чега још све?

– Ренана! - рекох строго. - Ћути или идемо кући!

Срећом подигла се завеса; мноштво лутака несташно је почело да скакуће по позорници. Ренана их је гледала разрогачених очију.

– Тата, а зашто ове глупе лутке играју?

– Играју зато што се радују кад их Ренана гледа.

– Зашто ми онда то не кажу, зашто играју? Доста играња, ви глупе лутке! - повика она према позорници. - Престаните!

– Тише! Не вичи!

– Али зашто играју?

– Зато што им је то занимање. Тата пише приче, Ренана пустоши по кући а глумци - играју.

Ту Ренана доста гласно запева песмицу о три мала миша. Гледаоци се ускомешаше. Неки су чак добацивали врло непристојне примедбе о недораслим родитељима који заосталу децу воде у позориште. Ренана умало да није бризнула у плач па сам брже-боље покушао да је умирим.

– Гледај, душо! Види ону лутку тамо како скаче!

– Није то лутка - исправи ме Ренана. - То је човек-глумац.

– Не, то није човек, злато, то је лутка.

– Није - успротиви се Ренана. - То је човек-глумац!

– Зар не видиш да је дрвен?

– Дрвен као стабло?

– Не. Дрвен као сто.

Ћутање је потрајало читав минут. Већ сам се забринуо.

– Тата - огласи се најзад Ренана. - А чему конопци?

– Помоћу њих се лутке покрећу.

– Не лутке! Људи-глумци!

Схватио сам да никада нећу успети да је убедим па сам позвао у помоћ разводника.

– Кажите нам, молим вас, да ли су то лутке или глумци?

– Ко каже да су то лутке? - одговори та будала намигнувши ми успут. - То су прави правцати глумци!

– Ето, видиш! - рече Ренана.

Она ионако није имала неко нарочито мишљење о свом оцу а сада ми је само требало још и ово с луткама које играју!

– Тата - опет ће Ренана. - А зашто ја немам конопце?

– Зато што ти ниси лутка.

– Јесам, јесам! Мама ми увек говори да сам ја њена лутка.

Ренана бризну у плач.

– Ма, јеси лутка, јеси! Ти си слатка мала луткица - уверавао сам је из све снаге.

Престала је да плаче тек кад су се на позорници појавиле животиње које је одмах почела да прозива.

– Вау, вау. Мијау! Му-у-у! Куку-ри-ку!... А шта је оно, тата? - рече и показа на неко чудовиште које је било налик на мешанца веверице и вола.

– Зар није лепа животиња? - рекох.

– Јесте, али шта је то?

– То ти је гну - одговорих јој очајно.

– А зашто?

Изашао сам из позоришта мршавији за неколико килограма и старији за неколико година док је Ренана у мом наручју била пуна животне енергије.

– Мој тата каже - објашњавала је свима унаоколо, - да су људи-глумци везани за конопац да не би побегли.

Свет ме је презриво гледао као да каже: невероватно је са колико све глупости неки родитељи пуне деци главу. А полиција гледа и не предузима ништа.

– Тата - Ренана ће на крају, као закључак свега, - ја нећу да играм у позоришту.

Да позориште „Пиколи" ништа друго није постигло, само због овога његово гостовање у нашој земљи није било узалудно.

КАД БИ СВЕ ЖИВОТИЊЕ СВЕТА

Мој издавач је врло добронамеран човек коме пишчева добробит лежи на срцу.

– Слушајте - поче он једног дана, - добро размислите пре него што будете започели нову књигу, јер су последња испитивања показала да књиге више нико не чита.

– Мало сте претерали - одвратих му. - Случајно познајем један брачни пар који годишње купи најмање две књиге.

– То вам драге воље верујем - на то ће издавач - али не можете од мене очекивати да издајем књиге за само један брачни пар. Него, баш сам нешто размишљао, зашто ви не бисте писали за децу? Захваљујући нашем застарелом школству, деца су још увек присиљена да читају књиге.

– Књиге за децу? Што да не? А шта се сада најбоље продаје?

– Животиње.

– Одлично. Написаћу, дакле, књигу о некој животињи.

– О којој животињи?

– Па... рецимо о јарцу... „Јарац Трбосек”. Шта мислите?

– Хм... то већ имамо: „Јарац Живодерац”. Продали смо осам издања. Прича иначе није лоша: мали Живодерац побегне од куће у фићи и, после много авантура, схвати да је код куће ипак најбоље и враћа се Мајчици Козици. Мораћете да се потрудите да смислите нешто оригиналније. Домаће животиње смо скоро све исцрпли.

– А, рецимо, медвед?

– Баш смо прошле недеље објавили последњи наставак „Медведа Брунда”. Брундо бежи од куће јер на његовој планини секу дрвеће, али на крају открива да другде има још мање дрвећа и да је код куће ипак најбоље. Да, имали смо већ - псе, мачке, краве, камиле, мишеве, чак и вашке.

– А зебру?

- Имамо. „Зебра па у ребра”. Шеснаест издања.
- Да ли и она бежи од куће?
- Да. У фићи. Морате да измислите нешто ново.
- Дабар?
- Не будите смешни. На листи бестселера већ месец дана води „Храбар као дабар”.
- А слепи миш?
- „Слепи миш Али Баба и 40 Буба-Шваба”. Глупи слепи мишић бежи од куће...
- У фићи?
- Не. Али Баба брише у стојадину.
Мој издавач узима каталог.
- Скоро свака животиња је већ употребљена – мрмљао је листајући. - Ево, „Око Соколово на Зимској олимпијади '84”. „Вук Мандушић, јуниор”, „Нилски коњ Шарац”, који бежи с Нила у Котаре равне...
- Сетио сам се! - узвикнуо сам. - Црвић!
- Двадесет и три издања - одбруси ми издавач. - „Јошко Јешка, пећарош без смешка”. Лудо. Бежи трајектом...
- У фићи?
- На трајекту пуном фића!
- Аха. Е, онда ми остаје само буба.
- „Буба Мара из Дармара”. Изашло јесенас. Бежи на бувљу пијацу и враћа се на бувљу тржницу...
- Змије. Имате ли змије?
- У недрима их носим колико хоћете. „Кобра Кобар и његов оркестар”. Кобар се заљубио у наочарку и отишао из групе...
- Кући?
- Не, украли су авион. Али то је већ из друге књиге. „Ваздушни гусани”.
- А пужеви?
- „Муж Пуж - у Мулен Руж”. Пуж Муж бежи из своје кућице у Мулен Руж, и открива да је тешко туђинцу сиромашу...
- Е, шта могу - удахнем ја. - А можда морски сунђер?
- Сјајно! - одушеви се издавач. - Мислим да то још није искоришћено... Али морате брзо да пишете јер, ако се прочује,

већ ће се у књижарама наћи три нова наслова о морским сунђерима...

– Не брините - кажем ја. - Одмах ставите у каталог: „Сунђер Спужва, звани Гужва”.

– Браво!

Одјурио сам кући као из топа и за два дана завршио први наставак. Испало је сасвим добро. Сунђер Спужва бежи од куће и запошљава се као сунђер у купатилу хотела, али се после безбројних авантура враћа кући. Најбоље је да се врати у фићи. Што је сигурно - сигурно.

ОПЕРАЦИЈА АПОЛО

– Ефраиме - рече најбоља супруга на свету. - Амир опет има неке бубице у глави.

Припреме за маскараду, која се код нас одржава за празник Пурим, биле су у пуном јеку. Наш старији син Рафи определио се за гусарску одећу и био је њоме задовољан иако је била помало налик на униформу војне полиције. Ренана ће наравно бити краљица Естера. Једино је Амир скрушено ходао горе-доле по кући натмурен као олујни облак. С времена на време бесно би ногом одгурнуо предивну гардеробу коју му је мајка својеручно припремила: широке панталоне с ресама, чизме с високом потпетицом, шешир са широким ободом, каиш опточен позлаћеним дугмадима и - револвер. Укратко, опрема за право правцатог каубоја лежала је одбачена у неком углу, док је лице нашег млађег сина постајало све мрачније.

– Шта је, Амуре? - најзад смо га упитали. - Зар не желиш да будеш каубој?

– Не желим да будем каубој. Хоћу да будем астронаут.

То је сасвим разумљиво јер је у последњем броју часописа за децу изашао чланак о лету Аполо 13 на Месец.

– Смири се - рекох - видећемо шта може да се учини.

– Тако је - придружи се најбоља супруга на свету - ствар треба натенане да се размотри.

Одржали смо на брзину родитељски састанак на коме смо закључили да нашем сину никако не можемо да оспоримо право да буде астронаут ако он то жели, што, ако ћемо право, и није најгора ствар коју дете може да пожели. Одлучили смо се за компромис.

– Знаш шта, Амуре, још ове године ћеш да будеш каубој а догодине ти гарантујемо да ћеш бити астронаут.

Одговор је био гласан исто колико и одречан.

– Нећу! Нећу! Нећу догодине! Хоћу ове године! Хоћу одмах!
Сад!

Није нам преостало ништа друго него да попустимо.

– У реду - пристадох тешка срца. - Бићеш астронаут.
Написаћемо ти на шеширу великим црвеним словима „Аполо
13”.

– То је глупо! - заурла Амир из све снаге. - Астронаут не
изгледа тако!

– А како астронаут изгледа?

– Не знам - јецао је мој риђокоси потомак. - То би ти требало да
знаш. Ти си одрастао.

Само ми је још то требало. Зар ти момци нису могли мало да
причекају и да одлете на месец после Пурима. И зар америчка
влада не би могла да има мало више обзира према израелским
родитељима? Кад би они у Кејп Кенедију бар чули ово Амирово
урлање!

– Астро... наут... наут... наут! - завијао је.

– Добро, добро - покушао сам да га умирим. - Залепићемо ти
велике бркове.

– Нећу глупе бркове! Астронаути немају бркове!

– У реду. Онда ћемо да ставимо наочаре.

– Немају ни наочаре.

Морам да признам да је то прилично неозбиљно од њих. Како
може једна зрела, одговорна особа да лети на Месец а да нема
ни бркове ни наочаре ни било какав знак распознавања?

– Сетио сам се - кликнух. - Обући ћеш татину жуту пиџаму.

– Нећу глупу пиџаму! - вриштало је дете. - Хоћу да будем прави
астронаут!

– Пустите ме да завршим. Обући ћеш моју жуту пиџаму а на леђа
ћемо ти прикачити пропелер. Прави пропелер који се окреће.

– Нећу глупи пропелер!

– Хоћеш ли да ти причврстимо крила?

– Нисам ја глупа птица! Ја сам астронаут! Наут! Астро! Ви
лупате глупости!

Ако мене питате, ја мислим да је и то лутање по свемиру
велика глупост!

Дете се сада од беса већ бацило на под, ваља се по тепиху, удара ногама око себе и плаче све јаче и јаче. Само риђокоса деца знају тако да урлају: и испред и иза и са стране и без иједног предаха. У страху да му се плућа не распрсну, морао сам да смислим нешто на брзину.

– Добро, добро, Амуре - рекох му утешно. - Сада ће тата да назове чики астронаута и питаћемо га шта он обично облачи када лети на Месец.

Амир је нагло заћутао и с пуно наде упериио плаве очи у мене. Подигао сам слушалицу и окренуо насумице један број.

– Хало, да ли је то Астронаутска команда? - повикао сам у слушалицу. - Молим вас дежурног астронаута.

– Кога ви, молим вас, тражите? - питао је на другом крају женски глас с јаким страним нагласком. - Ово је стан доктора Вајсбергера,

– Хало, Винстоне! - наставио сам весело. - Како је, матори? Драго ми је да то чујем. Знаш, имам једну молбу за тебе. Мој синчић Амир хтео би да зна шта ви све имате на себи када летите на Месец.

– Ко? - запањено ће жена са страним нагласком. - Ово је стан Вајсбергер.

– Причекај мало, Винстоне, само да узмем оловку - рекох. - Ево ме. Шта, дакле, носиш?

– Панталоне с ресама... чизме с високом потпетицом... шешир са широким ободом...

– Ја не говори добра хебрејско. Говори ви немачко?

– Наравно... пишем, Винстоне. Оптичен каиш и револвер... Је л' то све? Хвала и срећан ти пут на Месец!

– Доктор Вајсбергер дође кући у дванаест сати.

– Хвала још једном. И поздрави председника.

Спустио сам слушалицу и снуждена лица погледао најбољу супругу на свету.

– Чула си, ето. И где сада да пронађемо све то што астронаути носе?

– Глупог ли питања! - поносно ће мој глупи син. - Па све је, ево, ту у углу.

И тако смо, иако у последњи час, ипак успели да отклонимо катастрофу.

На крају још само мала молба: ако, драги читаоци, случајно негде сретнете маленог риђокосог каубоја, застаните, молим вас и додајте што гласније: „Види, прави астронаут!” Један напаћени отац ће вам бити захвалан.

КОЛО, КОЛО, НАОКОЛО

Стара изрека каже: лепше је давати него узимати. Тако и ми, кад год се у кући нађе нека непотребна ствар, кажемо: то може да послужи као диван поклон. Штавише, имамо читаво складиште припремљених поклона, уредно сложених и разврстаних. Увек када нам неко нешто поклања, кажемо: хвала најлепше - а поклон склонимо. Дечје ствари иду у посебну фијоку, књиге већег формата, нарочито хебрејски класици - у фијоку с ознаком „Бар-Митзвах”^{3}, поцинковани тањири - под ознаку „Венчања”, јефтине вазе - под „Рођендани”, пепељаре немогућег изгледа - под „Усељења”, и тако даље.

Једног дана наш пријатељ Бен-Цион Зиглер дошао нам је у посету и донео мојој жени на поклон велику бомбоњеру умотану у целофан, тако да су се на поклопцу лепо могле видети насликане црвене руже. Били смо пресрећни јер је таква бомбоњера пригодан поклон за сваку прилику. Већ смо хтели да је ставимо у фијоку под „Разно”, кад нас је изненада обузела жеља за нечим слатким, коју смо могли да утолимо само чоколадом. Пожудно смо искидали целофан, отворили бомбоњеру и - устукнули. У кутији је било туце смеђих, тврдих буђавих куглица на које се већ била нахватала буђ.

– Ово је апсолутни рекорд - рече најбоља супруга на свету дрхтећи од беса. - Најстарија чоколада коју сам икада видела!

Сместа смо с бомбоњером одјурили Зиглеру. Погледао ју је, поцрвенео, побледео и, презнојавајући се, објаснио нам је да ју је добио прошле године од свог пријатеља Бар-Хонига. Назвали смо Бар-Хонига и оштрим речима га напали. У почетку је муцао и нешто петљао а затим је признао да ју је добио као рођендански поклон од Глика. Истраживали смо даље. Глик је бомбоњеру добио пре четири године од женине нећаке кад су му се родили близанци. Нећака се још добро сећала да ју је добила

од Гласера, Гласер од Штајнера а Штајнер - нећете ми веровати - од моје драге тетке Илке 1960. г. Сада се сећам да се годину дана раније тетка Илка уселила у нови стан и с обзиром да у одговарајућој фијоци нисмо имали ништа у резерви, морали смо тешка срца да жртвујемо бомбоњеру.

Тако је та наша кутија прошла земљу уздуж и попреко, била на свим могућим прославама - да би се опет вратила у наше руке и, да је нисмо отворили, можда би поживела још којих педесетак година пре него што би се сасвим распала.

Моја је пак дужност да објавим да је бомбоњера, која је у држави Израел служила као трајно средство поклањања, повучена из оптицаја. Неко ће морати да купи нову. Жалим случај.

КОМЕ ЗВОНЕ СУДОВИ

Ни моја жена ни ја нисмо неки загрижени верници али празници се у нашој кући строго поштују. За време празника, пре свега, не мора да се ради а осим тога доносе пријатну промену и у гастрономском смислу.

Зато је сасвим природно што сам пред празник Седер предложио својој жени да позовемо наше драге пријатеље Самсона и Двору на вечеру.

– Тако ћемо најлепше обележити празник у духу наших предака - рекох.

– Заиста? - ледено примети најбоља супруга на свету. - Било би још лепше кад би они нас позвали. Не пада ми на памет да спремам гозбу па да после сатима перем и спремам за гостима. Него, боље је да ти кренеш код њих и кажеш им да бисмо их ми радо позвали али да на жалост не можемо јер... чекај да размислим... јер нам се рерна покварила или... још боље... да се сломило дугме којим се укључује струја и да ће тек за десетак дана моћи да га поправе, па зато они морају да позову нас...

Покорио сам се њеној необоривој логици, пошао Самсону и Двори и у разговору поменуо да би било згодно да проведемо заједнички пријатно породично вече.

Предлог је весело прихваћен.

– Сјајно! - кликтала је Двора. - Дивно! Само, на жалост овог пута не можемо код нас. Наиме, покварила нам се рерна, то јест сломило се дугме којим се укључује струја а могу да га поправим тек за десет дана.

Од запрепашћења сам остао без речи.

– Доћи ћемо, дакле, за Седер код вас - закључи Двора немилосрдно. - Важи?

– Не важи - одвратих јој збуњено. - Можда звучи помало глупо али и наша рерна се, ето, покварила. Иронија судбине. Као да

се неко нашалио с нама, али шта се ту може...

Самсон и Двора се немо погледаше.

– У последње време - наставио сам из пукe непријатности, - све више се догађају овакви кварови, и то у целој земљи. Можда је нека производна грешка.

Настаде дуга, напрегнута тишина. Одједном Двора промукло крикну и предложи да у прославу укључимо и наше заједничке пријатеље Ботонија и Пирошку.

Договорили смо се да пошаљемо двочлану (мушку) делегацију. Самсон и ја сместа смо кренули на задатак.

– Слушај, матори - рекох Ботонију одмах с врата пријатељски га тапшући по рамену, - шта мислиш о једној заједничкој вечери за празник? Добра идеја, зар не?

– Могли бисмо да донесемо електрични шпорет ако је ваш случајно у квару - дода Самсон за сваки случај. - Може? Важи?

– За име божје - рече Ботони доста кисело. - Значи, ви ћете доћи код нас. И моја жена ће се сигурно радовати да вас види.

– Бото-о-о-они!

Продорни женски глас скоро да нам је пробио бубне опне. Ботони устаде и послушно оде у правцу одакле је допирао глас. Чекали смо не слутећи ништа добро.

Кад се вратио, лице му је имало одлучнији израз.

– Кад у ствари ове године пада Седер? - упита.

– Дан уочи Пасхе - пожурио сам да одговорим. - То је једна од наших најлепших историјских традиција.

– Какав сам ја кретен! - Ботони се лупи дланом по челу. - Сасвим сам заборавио да тог дана спремамо, чистимо и кречимо стан. Мораћемо да једемо негде другде. И то што је могуће даље одавде. Због мириса.

Самсон и ја се згледасмо. Невероватно је какве све глупе и примитивне изговоре човек измисли само да избегне своје верске и друштвене обавезе. Није нам преостало ништа друго него да му испричамо нашу причу о рернама које су у квару. Ботони нас је напето слушао.

– У ствари ми смо баш безобзирни - рече напoкoн. - Како смо могли да заборавимо на тако дивне људе као што су Мидад и Схуламит? Свакако би и њих требало укључити.

Срдачно смо загрлили један другог јер, на крају крајева, ми смо стари пајтоси, и кренусмо пут Мидада и Схуламит да им изнесемо наш план о заједничкој празничној вечери.

Кад су нас чули, очи су им засјале. Схуламит је чак од весеља запљескала рукама.

– Одлично! Сви сте значи код нас на вечери!

Погледали смо је запањено. Сви? Зар сви ми?

На вечери? Само тако? Ту нешто није у реду.

– Само моменат - рекох пошто сам се прибрао. - Мислите ли ви то на вечеру у вашем стану?

Какво је то питање?

– А рерна - ради?

– Беспрекорно.

Сасвим сам се збунио. Приметио сам да је Самсона и Ботонија ухватила паника.

– А зидови? - није могао да издржи Ботони. - Шта је са зидовима? Зар не морате да их кречите?

– Не глумирај се - расположено и љубазно ће Мидад. - За празнике сте код нас, и тачка.

Отишли смо од њих сасвим збуњени и ништа нам није било јасно. Само по себи се разуме да за празнично вече нећемо ићи код њих. Ту ипак нешто није у реду и ми се не дамо тако лако навести на танак лед. Нико од нас, ни случајно! Сви ћемо лепо да останемо код куће, као што је у духу нашег најлепшег историјског обичаја и ред.

ТЕЛЕКОМПЛИКАЦИЈЕ

Кад путује по свету, израелски грађанин се осећа као одсечен од своје земље. Понекад на ТВ-екрану успе да ухвати карту Синаја прошарану тачкастим и испрекиданим линијама, понегде налети на прастаре израелске новине а с времена на време добије писмо од куће, у којем обично стоји: „Следећи пут више! И то је све...

То би, у ствари, било све да није - телефона, те практичне, корисне, чаробне направе која вас у трен ока спаја с вашим најближима, најдражима, највреднијима. То је непроцењиво! Да, непроцењиво је права реч: минут разговора на релацији Њујорк-Тел Авив кошта читавих осам долара.

Па нека кошта шта кошта!

Израелски грађанин у свету дубоко удахне, диже телефонску слушалицу у некој офуцаној хотелској соби, дрхтавом руком окреће бројчаник и напето слуша како негде на другом крају света звони телефон. Биће врло кратак. Код куће је све у реду? Деца здрава? Ја добро. Вратићу се што пре будем могао. Немој да журиш са плаћањем пореза, има времена. Шаљем вам пољупце. И то је све. Кратко и срдечно... највише три минута.

– Хало - зачуо се познати слатки гласић с оне стране океана.

– Ко је тамо?

То је моја девојчица Ренана. Срце ми се испунило нежном топлином.

– Хало, Ренана, душо - продерем се у слушалицу. - Како си?

– Ко је тамо? - опет ће Ренана. - Хало.

– Овде тата.

– Ко?

– Тата, тата овде. Је л' мама код куће?

– А ко је тамо?

– Тата.

- Мој тата?
- Да, овде твој тата. Дај ми маму, срце!
- Чекај мало... тата, слушај тата...
- Слушам.
- Како си?
- Добро сам, добро. Где је мама?
- Ти си сада у Америци. Зовеш из Америке?
- Да, зовем из Америке и јако ми се жури...
- Хоћеш ли Амира?

Ако кажем да нећу, Амир ће да се увреди.

- Добро, дај ми га, али пожури! Довиђења, малена!
- Молим?
- Рекао сам довиђења!
- Ко је тамо?
- Зови брата!
- Довиђења, тата!
- Довиђења, мила, довиђења!
- Молим?
- Дај ми Амира, дођавола!
- Амуре, где си? Тата те зове, Амуре! Ами-ре-е!

Прошло је већ дебелих седам минута. Седам минута по осам долара! Требало би деци забранити да телефонирају. Осам минута. Где је сад тај клинац? Амуре-е-е!...

- Хало, тата?
- Хало, мали мој, како си?
- Добро. Како си ти?
- Добро сам. Је л' све у реду, Амуре?
- У реду је.
- Драго ми је.

Пауза. Најважније смо исцрпли.

- Тата!
- Молим.
- Ренана има још нешто да ти каже.

Пред очима ми се указала нека врста огромног таксиметра на којем бројке зврндају бесомучном брзином... Клик... 360 израелских фунти... Клик: 396... Клик: 432... Клик.

- Тата, слушај тата...

- Слушам.
- Јуче... јуче...
- Шта је било јуче?
- Јуче... чекај мало! Амуре, пусти ме да причам! - Тата, Амир ме гура.
- Зови ми маму! Брзо!
- Чекај мало... Јуче...
- М-м?
- Јуче... знаш, јуче... чујеш ли ме?
- Да, чујем те. Јуче, шта се догодило јуче, јуче шта, шта је било јуче?
- Јуче Мошик није дошао у вртић.
- Где је мама?
- Молим?
- М-а-м-а!
- Мама није код куће. Тата, слушај...
- Да, шта је?
- Хоћеш Амира?
- Не, не треба ми више. Збогом, душо!
- Ко?
- Шаљем ти пољубац!
- Шта?
- П-о-љ-у-б-а-ц!
- Јуче...

Веза се прекинула. Можда сам нехотице дотакао виљушку телефона. Спуштам слушалицу. Поглед ми је укочен, срце ми се стегло, крв-ми се леди. Проклета справа весело зазвони. Телефонисткиња рече љупким гласом:

- То је 166 долара и 70 центи, г. Кишон.

КИКИРИКИ СА СУВИМ ГРОЖЋЕМ

– Ефраиме, да ли си сигуран да је то вечера?

– Скоро сам сигуран...

По стоти пут већ разглабамо исто питање.

Госпођа Шпигел је назвала и позвала нас у среду увече у пола девет. Захвалио сам се на позиву и рекао да ћемо доћи. Од тада ни о чему другом не расправљамо него о том телефонском позиву, јер госпођа Шпигел није рекла да нас позива на вечеру али није рекла ни да нас не позива на вечеру.

– Нико не позива људе у пола девет ако не мисли да им да вечеру - закључи моја жена. - Зато мислим да ће то ипак бити вечера.

Делио сам њено мишљење. Ако немају намеру да вас нахране, онда обично кажу „негде после осам” или „између осам и девет” - не кажу „у пола девет”. Нисам додуше сигуран да ли је госпођа Шпигел рекла „тачно у пола девет” али глас јој је деловао врло хранљиво...

– Сад сам већ и ја скоро сигурна да нас је позвала на вечеру - рече најбоља супруга на свету.

Предложио сам да је назовем како бих испипао о чему се ради али се моја жена успротивила.

– То је превише прозирно - рече. - Сем тога добро познајем Шпигелове. Кад они позову госте, сто је увек пун.

Већ сам у себи замислио сто који се савија под тежином послужавника пуних роштиља, ћурана, гусака, патака, салата, печених кромпирића и разних сосева. Надам се да неће пре јела да развежу причу. За разговор има времена и после вечере.

Случај је хтео да у среду због разних обавеза уопште нисмо стигли да ручамо. Бацили смо у уста тек који залогај. Када смо стигли код Шпигелових, атмосфера није обећавала ништа добро. Као прво, били смо први гости. Шпигелови још нису стигли ни да

се обуку. Забринуто смо се осврнули по соби али нисмо успели да зауставимо поглед ни на чему конкретном. Били су ту: фотеље, гарнитура за седење и ниски сто на коме је стајала чинија с кикирикијем, бадемима и сувим грожђем, једна омања чинија с маслинама, тањир с коцкицама сира у које су биле забодене пластичне чачкалице и широка чаша у којој су били слани штапићи. Да није ипак госпођа Шпигел преко телефона уместо пола девет рекла девет и по? А можда уопште није поменула време него се мени то само учинило?

– Да ли сте за пиће?

Господин Шпигел, везујући успут кравату, смешао нам је пиће звано „Џон Колинс“, изванредно освежавајуће пиће које се састоји од трећине коњака, трећине сода-воде и трећине *Колинса*. У свакој другој прилици би нам ово пиће изузетно пријало али овај пут су наши желуци очекивали ћуркицу или нешто слично - у сваком случају нешто конкретно.

Пошто смо наздравили, домаћин започе разговор о Сартру. Узео сам шаку кикирикија и покушао да му објасним своје мишљење о егзистенцијализму. Али убрзо сам схватио да ми недостаје материјал. Шта је за одраслог човека шака кикирикија? Посегао сам за маслинама али их је моја жена већ слистила. Као и сир. Кад смо начели разговор о изборима, преостала су само још три зрна сувог грожђа и један слани штапић.

– Извините - рече госпођа Шпигел. - Донећу још.

Она узне празне чиније и пође у кухињу. Погледали смо кришом за њом не бисмо ли кроз одшкринута врата угледали било какав знак кулинарског обиља, али ништа од тога. Кухиња је изгледала као болничка соба: бела, чиста и - празна.

У међувремену пристигли су још неки гости – већ је било прошло девет сати - а мени је желудац почео све гласније да крчи. Скоро да сам у земљу пропао од стида.

Већ после друге чиније кикирикија осетио сам мучнину у желуцу. Не, немам ја у принципу ништа против кикирикија; то је врло укусна намирница пуна витамина, протеина и свих тих ствари, али никако не може да замени ћурана или јастога у мајонезу.

Осврнуо сам се око себе да видим шта је с мојом женом. По изразу њеног лица проценио сам да бадем и суво грожђе у њеној утроби ратују с „Џоном Колинсом”. Навалио сам на сир, прогутавши успут једну пластичну чачкалиду, и више нисам могао да се зауставим. Госпођа Шпигел нас је изненађено гледала, дискретно разменила неколико речи са својим мужем и пошла у кухињу по нове количине.

Неко је у разговору поменуо како сваки дан има све више незапослених.

– То још није ништа - приметио сам. - Цела нација гладује.

На сву срећу изговорио сам то прилично неразговорно јер сам имао пуна уста сланих штапића. Али био сам љут што ми ту неко јадикuje због незапослености кад истовремено у овој укусно намештеној соби седе људи који вапе за корицом хлеба. Чинија с кикирикијем поново се изпразнила а лица наших домаћина одавала су прве знаке панике. Госпођа Шпигел претурала је извесно време по ормару да би напoкoн извукла неке карамеле које смо за тили час смазали. Већ сам поменуо да од јутра нисмо ништа јели. Зато сада нисмо могли да станемо. У мени се изгубио и последњи траг самоконтроле. Трпао сам у уста све што ми је било надoхват руке. Слани штапићи су ми толико хрскали у устима да сам скоро oглувеo. Помало ми се вртело у глави. Није ни чудо, јер кад се све сабере, имао сам у желуцу oкo две киле кикирикија, пола маслиновог дрвета и океан пун соли. Тешком муком сам задржаваo напад штуцања. Моја жена, пошто је појела последњу карамелу, зурила је у мене тупим, лепљивим погледом. Кад бих погледаo опустошене чиније, скоро да би ми позлило. Имаo сам осећај да ћу се распући. Нисам могаo више ни да помислим на јело... само не јело... никад више јело...

– Госпoдo, изволите, пређите овамо!

Госпођа Шпигел широм је отворила врата суседне собе. Угледали смо дуг сто прекривен белим столњаком а на њему... о, не... не... ћуран, чорба од печурака, пржени кромпирићи, шпаргле, салате, сосеви...

МОЈЕ ЗЛАТО СПАВА

Има деце коју никаква сила не може да натера да на време пођу у кревет. Наш Амир срећом не спада у такве. Он леже тачно као сат. Такво дете је право благо! У пола девет, ни минут пре или касније, он иде на спавање а устаје у седам ујутро свеж као ружица, тачно по савету лекара и по жељи родитеља. Све је само ствар дисциплине.

Сав тај педагошки успех има само једну зврчку: све то уопште није истина. Ја наиме лажем, лажем као и сви родитељи. Амир у ствари леже између 23 сата и 30 минута и 2 сата и 15 минута, што зависи од звезда на небу и од ТВ програма, а ујутро једва четвороношке избауља из кревета. Недељом и празницима уопште не устаје.

Мали се, истина, не противи да легне у 8 сати и 30 минута као што лекари препоручују. Тачно у то време облачи пиџаму и леже у кревет, чак пожели родитељима лаку ноћ. Тек после неког времена - рецимо минут, минут и по - он поново устаје да би опрао зубе. Затим хоће нешто да попије, онда мора да пишки, онда врши преглед торбе да није нешто заборавио, онда опет нешто попије, успут погледа цртани на телевизији, затим се мало поигра са псом, па опет иде да пишки, онда неко време у башти посматра пужеве, после тога гледа јордански ТВ-програма а онда креће у казнену експедицију тражећи по кухињи нешто слатко. И тако све до 2 сата и 15 минута када је време за спавање.

Наравно да такав начин живота оставља трагове. Амир је блед, скоро прозиран, с великим тамним круговима око очију па личи на духа са наочарима. Учитељ нам се жали да понекад усред часа заспи и падне под клупу. Препоручује психотерапију. Питао је такође када Амир иде на спавање. Одговорили смо му: тачно у пола девет.

Дуго нас је мучила помисао да сва остала деца у нашем комшилуку иду на време на спавање као она мала Авитал, Гидонова ћеркица. Гидон је у својој породици завео апсолутну послушност и челичну дисциплину - он је газда у кући и ту нема дискусије. Авитал иде у кревет тачно у 20 сати и 45 минута. Сами смо се у то уверили кад смо једно вече били код њих у гостима. У 20 сати и 44 минута Гидон је бацио поглед на сат и само мирно и кратко рекао:

– Тали. У кревет.

Ни речи више. То је било сасвим довољно. Тали је устала, пожелела нам свима лаку ноћ и отрупкала у своју собу без коментара. То се зове дисциплина! Најбоља супруга на свету и ја умирали смо од стида у нашим фотељама, при помисли да у исто време наш син Амир лута код куће полумрачним собама као Хамлет у Хелсингеру. Стидели смо се тако све до два сата после поноћи. У два сата ујутро отворила су се врата и на прагу је стајала мала послушна Авитал, сасвим будна, држећи у руци свежањ новина.

– А где је недељни прилог? - упитала је.

Сад је дошао ред на Гидона да умире од стида. Отада свим нашим гостима причамо да наша деца тачно у минут иду у кревет.

У ствари ми врло добро знамо шта је довело до тога да Амир не може да заспи на време. Он се заразио вирусом несанице за време шестодневног рата кад је радио целе ноћи јављао вести са фронта а ми нисмо имали срца да га отерамо у кревет. Ту педагошку несмотреност плаћамо сада тако што га пуштамо да целу ноћ лута, пере зубе, пишки, игра се с псом, посматра пужеве и слично.

Једном сам затекао Амира око 3 сата ноћу у кухињи како покушава да прокријумчари боцу кока-коле испод руке.

– Зашто не спаваш, сине? - упитао сам га.

– Зато што ми је досадно да спавам - гласио је прилично неочекиван одговор.

Покушао сам да му наведем пример многих животиња које лежу са сунцем и устају са сунцем, на шта ми он одврати примером сове која му је идеал још од младости, што ће рећи од

прекјуче. Размишљао сам да ли би било најбоље да га добро изударам по гузи, али се најбоља супруга на свету успротивила томе јер не може да поднесе да јој тучем децу. Није ми преостало ништа друго него да га оштрим тоном отерам у кревет. Амир је послушно отишао и до три сата решавао укрштене речи.

Обратили смо се психотерапеуту који нас је одмах упозорио да ништа не покушавамо на силу јер би то могло да се одрази на његов душевни живот.

– Природа ће се сама побринути ако јој за то дамо прилику - рече нам.

Дали смо природи прилику али она је није искористила. Кад сам једном у пола четири ујутро затекао Амира да кредом у боји црта авионе по зидовима, толико сам се разбеснео да сам сместа назвао попустљивог психотерапеута.

С друге стране јавио ми се умилни дечји гласић:

– Тата спава.

Спас је дошао за празник Пасхе, кад школарци имају распуст.

Није се догодило одједном. Првог дана школских празника Амир је остао будан до 3 сата и 45 минута а другог дана није склопио ока све до 4 сата и 20 минута. И нама је његов бурни ноћни живот пореметио сан јер, свакако, нисмо могли да лежимо и мирно бројимо овце док наше властито јагњешце лудује по кући.

Из дана у дан је било све горе. Амир је све дуже остајао будан. Најбоља супруга на свету хтела је да га добро издевета по дупету али сам се ја томе успротивио с обзиром да не могу да допустим да ми она туче децу.

Једне бесане ноћи одједном јој је синнула спасоносна идеја.

– Ефраиме - рече и усправи се у кревету. - Колико је сати?

– Пет и десет - зевнух.

– Ефраиме, ја мислим да Амирово врене за спавање више не можемо да померимо уназад. Зашто га онда не бисмо померили унапред?

На први поглед је њена замисао звучала прилично револуционарно али се касније показала као васпитно врло

мудра. Дали смо његовим црвенилом оивиченим очима пуну слободу. Штавише, подстицали смо га да уопште не спава.

– Иди у кревет кад хоћеш. Тако је за тебе најбоље.

Показало се да је наш син био врло вољан да сарађује, а ево и резултата те сарадње:

Трећег дана заспао је у 5 сати и 30 минута и пробудио се иза поднева.

Осмог дана спавао је од 9 сати и 50 минута до 18 сати и 30 минута.

Тринаестог дана легао је у 15 сати и 30 минута и пробудио се сав оран у поноћ.

Шеснаестог дана заспао је у шест поподне а устао с првим петлима.

Последњег, двадесет првог дана школског распуста, Амир је превазишао самог себе. Заспао је тачно у 20 сати и 30 минута и пробудио се тачно у 7 сати, баш онако како лекари препоручују. На томе је и остало. Наш син тако уредно леже и устаје да по њему можете да подешавате сатове. Осим ако не лажемо, као и сви родитељи.

РАЈА ИЗ ТУРИСТИЧКОГ РАЈА

Влага. Влага у ваздуху. Жегу још човек и може да поднесе - али влагу никако! Влага тера Израелца у северне пределе земље. Пет дана он се зноји, дахће, пузи, уским, спарним улицама Тел Авива и једина помисао која га још одржава у животу јесте нада да ће за викенд да се освежи на обали Тиберијског језера.

Резервисали смо двокреветну собу у највећем хотелу на језеру и једва дочекали крај недеље. Стигли смо тамо пуни наде. Већ сам поглед на хотел, на луксуз и комфор који нуди, укључујући и уређаје за климатизацију, испунио нас је неизрецивим осећањем задовољства.

Хладан ваздух, по коме је ово место познато, прострујао је према нама већ при сусрету са шефом рецепције.

– Искрено жалим и извињавам се - извињавао се, - али управо су нам се најавили учесници Међународног сајма вина, који је данас затворен и због тога, на жалост, немам на располагању ни једну собу осим можда бедног собичка у старом крилу зграде. А и тај бисте морали сутра добровољно да напустите, јер бисмо у противном били присиљени да вас на силу избацимо. Уверен сам, господине, да имате разумевања за наше потешкоће.

– Не, немам разумевања и протестујем - одбрусих му. - Мој новац је вредан исто као и њихов.

– Али, молим вас, није у питању новац. Наш патриотизам налаже да им боравак учинимо пријатнијим. Они, сем тога, дају и веће напојнице. Молим вас, господине и госпођо, губите се, и то што је пре могуће.

Пожурили смо брже-боље у старо крило зграде како не бисмо даље изазивали праведан гнев шефа рецепције јер, на крају крајева, шеф рецепције није било ко већ - шеф рецепције.

Наш је собичак био помало мрачан и загушљив али још увек довољно добар за домаће госте. Испразнили смо кофере,

обукли одећу за купање и веселим корацима пошли према језеру.

Управник хотела препречио нам је пут.

– Како вам пада на памет да овако обучени шетате околу? Сваког часа могу да наиђу туристи. Назад у собу!

Кад смо стигли пред нашу собу, тамо је већ стајао хотелски службеник који нам је саопштио да су се осим винара најавили још и учесници такмичења у гађању глинених голубова са Малте. Кофере су нам већ однели у неку подрумску просторију тик до котларнице.

– Можете тамо да се задржите до једанаест сати - рече нам службеник, који је у дну душе ипак био добар човек, - али немојте да употребљавате топлу воду. Требаће туристима.

Помало смо већ научили да се кришом крећемо, углавном шуњајући се уз зидове. Обузео нас је дубоки осећај мање вредности.

– Мислиш да би могли и да нас јавно ишибају ако још останемо овде? - шапнула ми је храбра сапутница моје зле судбине.

Умирио сам је објаснивши јој да нам не прети никаква непосредна физичка опасност све док се будемо придржавали наредби виших органа.

Једном смо угледали хотелског службеника како са деветокраким бичем у руци патролира по јеврејском гету хотела и вешто му умакли.

После ручка смо имали намеру да мало прилегнемо кад нас је пренула тутњава моторизоване колоне. Провирили смо кроз пукотину у зиду: стигло је десетак великих луксузних аутобуса а у сваком по један конгрес. За сваки случај назвао сам рецепцију.

– Да ли имате још места испод котларнице?

– Случајно имамо.

Осим што су нам сметали слепи мишеви, наш нови затвор и није био тако лош. Храну су нам дотурали кроз подрумски прозорчић. За сваки случај пошли смо на спавање обучени.

Нешто пре поноћи заиста је стигло још неколико аутобуса са туристима. Опет су нам доделили ново боравиште, овог пута мали сплав на језеру. Имали смо среће јер је био скоро нов. Домороци са мање среће морали су да се задовоље са

неколико дасака. Троје их се током ноћи удавило. Хвала богу, туристи нису ништа приметили.

КО ПИТА, НЕ СКИТА

– Тата!

Тако ме обично ословљавају моја деца. Овог пута то је био Амир. Стајао је на вратима моје радне собе.

– Тата - рече ми моје плавооко, риђокосо другорођено дете, - да ли је истина да се Земља окреће око Сунца?

– Наравно да је истина - одговара тата.

– Како знаш?

Ето, ту смо. То је највероватније последица оних свемирских летова. Наше дете је на путу да освоји Сунчев систем. Е па, срећно ти било, дечаче!

– Свако то зна - стрпљиво му објашњавам. - То смо учили у школи.

– Шта сте учили у школи?

Мозак ми је затајио. Шта смо ми то у ствари учили? Једино чега се још из науке о световима сећам јесте то да је професор физике носио индијанску кравату и да је затворених очију знао минуте и минуте да прича без прекида. Имао је истурене предње зубе. Чини ми се да смо га звали „коњ”, али нисам сигуран. Мораћу једном то да проверим.

– Да ли ме чујеш, откуда знаш? - поново ће Амир.

– Не питај глупости! - прекорим сина. - Има на стотине доказа. Сем тога, кад би се Сунце окретало око Земље, онда не бисмо имали Сунчев систем него Земљин систем.

Нисам га баш уверио. Мораћу да му пружим неке опипљиве доказе, пре него што сам дође на неке луде идеје. Не смемо да сметнемо с ума да је он риђокос...

– Гледај - рекох му и узех са стола гумицу за брисање. - Замислимо да је то Месец а да је ова кутија са ексерчићима Земља...

Стона лампа је свакако била Сунце. Татица затим грациозно поче да врти гумицу и ексерчиће око лампе, полако, лагано, вртимо, вртимо...

– Да ли видиш сенку, глупавко? Кад се гумица нађе између ексерчића и лампе, ексерчићи су у сенци...

– Аха - Амир ће прилично неповерљиво, - Али они ће остати у сенци и ако уместо гумице вртиш лампу...

Невероватно како су данашња деца глупа!

– Мућни мало главом! - викнух. - Кад би се лампа вртела, онда би сенка падала само на једну страну.

А није пала сенка већ кутија са ексерчићима, који су се, ваљда услед деловања центрифугалне силе, расули на све стране, ђаво их однео!

– Клипане!

Сагнуо сам се да их покупим, кад ми поглед паде на Амирове чарапе. Једна је опет висила преко ципеле. Још нисам видео тако неуредно дете!

– Опет изгледаш као битанга!

Док сам пузећи по поду скупљао ексерчиће и сваки час се набадао на понеки од њих, покушао сам да се присетим Галилеја који је целу ту причу о Сунцу изнео на двору... неког тамо краља. Знам, јер сам гледао представу у позоришту. Звала се „Си муове” или тако некако. Добра представа, са одличним глумцима. Сећам се још да је на позорници било много стубова. Али шта ми сад то помаже? Погледао сам кроз прозор према небу не бих ли тамо угледао да се нешто креће. Али напољу је падала киша.

Послао сам сина у његову собу и препоручио му да мало размисли о својим глупим питањима. Амир је увређено отишао.

Чим се удаљио, дограбио сам енциклопедију и почео ужурбано да прелиставам... Колумбо... Копенхаген... Коперник, Никола, пољски астроном (1473-1543). Расписали се о њему на више од пола стране али нигде ни речи о томе шта се у ствари око чега окреће и зашто. Изгледа да се ни издавачи енциклопедије више не сећају онога што су учили у школи.

Пошао сам код сина у собу и очински му ставио руку на раме.

– Да ли је сада све у реду, сине?

– Није - одврати дериште. - Ти немаш појма!

Ко нема појма? Зар **ја** да немам појма? Безобразник, како се само усуђује?

Подигао сам глас покушавајући да наведем речи глумца у оној представи.

– Сети се само шта је Галилео рекао својим судијама: ипак се креће.

– У реду, креће се - рече мој син, - али се не креће око Сунца.

– Него око чега? Око мог носа?

Почео сам да се презнојавам. У питању је био мој очински углед.

– Чекај мало! Телефон! - викнуо сам и брже-боље истрчао из собе.

Из најтамнијег угла своје радне собе кришом сам назвао пријатеља Бруна који је биохемичар или нешто томе слично.

– Слушај - прошапутао сам у слушалицу, - како ми знамо да се Земља окреће око Сунца?

Неко време је ћутао а онда ме шапатам упитао зашто ја шапућем. Рекох му да сам промукао и понових питање.

– Па то смо учили у школи - муцао је тај назови хемичар. - Ако се не варам, то доказују годишња доба... нарочито лето...

– Па што не кажеш - поспрдно сам му се насмејао. - Годишња доба остала би и онда када би се лампа вртела а кутија са ексерчићима стајала на месту.

Назвао сам пријатељицу Доли, која је некад студирала право. Она се стварно сетила да су на часу физике учили о неком „Фукоовом клатну” које су, колико она зна, спустили низ неки црквени торањ а оно је на песку остављало траг...

Сада помало почињем да схватам инквизицију! Па тој дрској деци ни једно правило није свето и настоје на сваком кораку да осрамоте старије. Одакле знам да се Земља окреће око Сунца? Знам и тачка! Осећам то у костима, осећам целим својим телом.

Сломљено сам се довукао до писаћег стола да наставим да радим. Где ли је само нестала гумица за брисање?

– Тата!

Риђокосо чудовиште је опет на вратима.

– Дакле, шта се онда окреће?

Одједном осетих страшан умор. Глава ме боли. Не може човек целог живота да се бори против некога а нарочито не против своје деце.

– Све се окреће, сине - мрмљао сам. - Све се окреће...

– Ти значи мислиш да се Сунце окреће.

– Око тога се још увек препиру. Али у данашње време све је могуће.

Погледао сам га и заурлао.

– Навуци већ једном те чарапе!

ЗАЛЕПИ БЛИЖЊЕГ СВОГ

Кажу да је детињство срећно доба. И јесте - али за кога? Пре сам мислио да је то за трговце дечјим играчкама, али сада сам уверен да је детињство срећно доба за господина Фриша. Ево зашто...

Пре неколико месеци непознати геније је открио да деца купују сликовнице само ако у њих могу да залепе сличице а да с остатком лепка премажу намештај и тепихе. Резултат тог открића је албум од четрдесет и шест страна „Чуда света”. На свакој има места за девет сличица у боји, које можете да купите на углу код госпође Фриш.

Албум је врло поучан, са сликама скоро свих светских чудеса, живих и мртвих, од Сунчевог система до праисторијских немани и од пирамида до савремених штампарских машина које избацују 100.000 сличица за минут.

Те машине раде двадесет и четири часа дневно.

Те машине раде за мог сина Амира.

Главни трик ове нове васпитне методе је у томе што код госпође Фриш можете да купите сличице само у затвореној кесици тако да дете, пре него што нађе лава који му недостаје у албуму, мора да купи читаву гомилу других мачака - у џаку. То је, наравно, права катастрофа за кућни буџет али, са друге стране, размењивањем сличица дете развија здрави смисао за касније берзанске трансакције.

Амир на том пољу показује изузетан таленат. Он увек добије лављи део лавова. За последњих неколико месеци уложио је у сличице цео свој џепарац. У његовој соби можете до колена газити по чудесима овог света. Ни једну фиоку у кући не можете да отворите а да из ње не искочи барем десетак бронтосауруса.

– Сине - запитао сам га једном - албум ти је већ тако пун да више ни једна сличица не може да стане у њега. Зашто их онда

још купујеш?

– За сваки случај.

Једино што могу да кажем у његову одбрану јесте чињеница да он појма нема шта то у ствари лепи у албум, с обзиром да он уопште не чита приложени текст. О центрифугалној сили зна, на пример, само то да му је његов пријатељ Ники за то дао две рибе сабљарке и два „боинга”. Чиста превара!

Осим тога, он и краде.

Открио сам то једно поподне кад сам прилегао да мало одспавам. Случајно сам отворио једно око и ухватио свог риђокосог дечака како завлачи руку у џеп мојих панталона.

– Хеј! - сасвим сам се разбудио. - Шта то радиш?

– Тражим новац - потврди он чињенично стање. - Никију треба буљоока штука.

– А зашто Ники онда не краде новац од свог оца?

– Не може јер се његов тата љути.

Врло разборито, нема шта!

Разговарао сам са мајком преступника и закључили смо да морамо да се консултујемо са учитељицом. Она је сазвала састанак свих родитеља чија деца сакупљају сличице. Био је то највероватније најмасовнији родитељски састанак у историји нашег школства.

Према процени наставничког већа, број сличица у оптицају међу ученицима креће се између три и четири милиона по одељењу.

– Можда би требало - предложила је Амирова учитељица - да упозоримо пореске органе на велики профит који остварују издавачи тих албума, што би довело до пада производње.

Њен предлог није прошао. Очигледно је и међу поменутиим родитељима било издавача тих албума.

У свом прилогу дискусији споменуо сам да је мој син почео да краде, што је у сали изазвало само подсмех.

Мој син је прошле недеље извео оружану пљачку - изјавио је један отац потиштено. - Напао је ножем свог деду само зато што овај није хтео да му да паре за мастодонта.

Неколицина родитеља предложило је бојкот индустрије папира, други опет забрану продаје лепка. Један отац, неки

господин Фриш, набаци да бисмо могли да применимо „данску методу“ која се показала врло успешном у борби против порнографије: преплавити тржиште сличицама све док их се деца не засите. Тај предлог је и прихваћен.

Сутрадан сам купио код госпође Фриш целу корпу сличица, међу којима „Културу Астека“ и „Леонардову прву летелицу“.

Амир је по кратком поступку испразнио корпу и за тили час напунио сличицама све доње фиоке ормара. Држао се доњих фиока зато што је неколико дана пре наша кућна помоћница остала жива закопана под бујицом светских чудеса када је отворила горњу фиоку кухињског ормара. Данска метода, изгледа, ипак није била ефикасна: колико год да сам му сличица доносио, он би наново пружао руку и говорио: „Још!“ Наше дете се чак и по лику изменило: очи су му се смањиле а образи надули. Најбоља супруга на свету тврди да се он претвара у хрчка. О хрчку у лексикону пише: „Глодар по изгледу сличан пацову, у образима има џепове у које ставља зрна житарица, и на тај начин ствара залиху за зиму.“

Права Аморова слика и прилика.

Јуче сам се затворио у своју собу, склонио нешто грчке митологије са фотеље и сео да прочитам новине, када се одједанпут створи испред мене мој мали хрчак и пружи ми шаку пуну црно-белих сличица.

– Види! Ђора Шпигел! - показивао ми је десетак слика велике фудбалске звезде. - А имам још и двадесет и једног Пелеа и пет Бобија Мура.

“Чуда света” добила су конкуренцију - изашао је нови албум „Свет спорта“.

На овом месту завршавам. Ако неко време не будете чули за мене, потражите ме у нашој дневној соби под гомилом јужноамеричких центарфора и европских голмана.

КАКО ЈЕ НАПОЛЕОН ПОРАЖЕН КОД ВАТЕРЛОА

Кад је сунце обасјало бојно поље, цар је у дневној соби своје палате стајао нагнут над географском картом, а око њега, у ћутању прожетом дубоким поштовањем, постројили су се његови верни маршали. Највећи војсковођа свих времена објашњавао је (износио је) своју стратегију за одлучујућу битку са европским краљевима.

Месеци прогонства нису оставили никакав траг у царевом отменом држању - само му се коса мало проредила а на слепоочницама би засветлуцала покоја седа влас. Удаљена топовска паљба наговештавала је да се Блихерове трупе приближавају Ватерлоу...

Свилене завесе лепршале су на јутарњем поветарцу. Тренутак у коме је свету застао дах.

– Наполеоне, дођи на доручак!

Бела, царева трећа супруга, помолила је главу кроз врата. Била је то наочита жена, косе повезане марамом, а у руци је држала метлу. Кад се Наполеон њоме оженио на Елби, људи су му честитали и говорили како је добио праву јеврејску жену вредну сваке похвале.

– Хајде, Наполеоне - рече она. - Охладиће ти се ако одмах не поједеш. Пријатељи ти неће побећи.

Окрнула се маршалима и уздахнула.

– Увек иста прича - жалила се она. - Лепо га питам да ли хоће или неће да једе. Бар да ми само каже: да или не. Овако се ја мучим и кувам и, кад је све спремно, господин има важнија посла а ја морам да чекам са ручком. Ако стално подгревам, после више ништа не ваља. Сад ме напустила и кућна помоћница, па морам да бринем и о детету. Наполеоне, дођи, доручкуј већ једном.

– Тренутак - промрмљао је велики стратег и уцртао у карту промену у формацији трупа. - Само тренутак.

Топовска паљба иза брда бивала је све гласнија. Маршал Неј забринуто је гледао на сат: то је Велингтонова артиљерија отворила ватру...

– Ја већ спадам с ногу - наставила је Бела. - Разбацаш ствари по целој кући а ја онда читав дан морам да трчим и да спремам за тобом. И извади молим те ту руку из капута! Колико сам ти пута рекао да се капут на том месту развлачи а тај се материјал тешко пегла. Знате, моју муж има веома лоше навике - обратила се опет маршалима. - Не знам како су то његове бивше жене издржале. Наполеоне! Доручак!

– Ево, одмах - одговори цар и погледа напетом лица маршала који су стајали унаоколо. - Блихер и Велингтон ће покушати да споје снаге - објашњавао је, - а ми то морамо да спречимо по сваку цену. Морамо да се забијемо између њих попут клина.

– Све ће да ти се охлади!

– Напашћемо за један сат!

Споља се зачују тешки кораци генерала Шамброна који се у журбано пењао мермерним степеништем све прескачући по два степеника...

– А, не може тако! - викну Бела и заустави га на вратима. - Прво изујте те чизме. Не желим да ми разносите блато по очишћеном поду!

Генерал Шамброн изу чизме и остаде у чарапама попут свих осталих маршала у соби.

– Не бих ништа рекла да имам кућну помоћницу објашњавала је Бела али она је баш јуче дигла сидро. Лепо сам говорила свом Напију да ми се нимало не допада њен поглед али он није хтео да ме слуша, јер њему је све друго важније од оног што се догађа у његовој властитој кући. Тако сада немам кућну помоћницу а сутра је већ петак. Због те ваше битке немам времена ни да потражим нову служавку. Молим вас, господо маршали, ако неко од вас чује за поштену, скромну девојку, пошаљите ми је. Само да не буде са Корзике, те повоздан не затварају уста.

– Разумем, Ваша Висости - поздрави генерал Шамброн и предаде цару хитну поруку.

Наполеон прочита и пребледе.

– Господо - шапну. - Фуше је пребегао непријатељу. Фуше! Шта ћемо сада?

– Доручак - предложи Бела. - Већ се све охладило.

Она крену да поново подгреје јело а Наполеон стаде да издаје последња наређења.

– Судбина света биће решена овде - рече и показа прстом на карту. - Ако та кућна помоћница нападне са истока ми ћемо се регруписати на овом месту и затим...

– Наполеоне - зачу се глас из суседне собе. - Какво јаје хоћеш?

– Свеједно.

– Меко кувано?

-Да.

– Онда тако кажи.

Човек који је стварао историју навуче чизме и дохвати шешир а свака је бора на његовом лицу одавала одлучност да добије ову битку народа.

– Господо! За Француску!

– За Француску! - загрмеше маршали и исукаше сабље.

– За цара!

– Напи - Белина глава провири кроз врата. - Дете те зове.

– Ваше Висости - шапну јој маршал Мира - непријатељ је пред вратима.

– Добро, али нећете ви овде читав дан бити заробљени са дететом које вапи за оцем него ја – одбруси му Бела. - Уосталом, свет неће пропасти ако Наполеон пољуби своје дете пре него што крене на посао.

– Где је малиша?

– На ноши.

Цар похита детету.

– Знам, немам кућну помоћницу - објашњавала је Бела - а треба читаву ову палату држати у реду. Хеј, ви! Колико сам вам пута рекла да не бацате пикавце по поду!...

Наполеон журним кораком пређе дневну собу и крете према излазу.

- Шта да кажем ако те неко тражи? - упита Бела.
- Реци да сам отишао у битку код Ватерлоа.
- Када се враћаш?
- Не знам.
- Али морам нешто да кажем људима ако питају. Долазиш ли на ручак?
- Ако стигнем.
- Шта да ти скувам?
- Било шта.
- Хоћеш ли пуњене паприке?
- Може.
- Онда реци тако.

Цар изађе.

– Ниси ни доручак појео! - викала је Бела за њим кроз прозор. - И не заборави: кућна помоћница! И не долази касно!

Царева поносна прилика удаљавала се узаним путељком пут Ватерлоа.

Бела узме крпу и поче да чисти блато са угланцаног пода - морала је сама јер није имала кућну помоћницу. Кроз отворен прозор допирао је мирис барута а светлост топовске паљбе обасјавала је дрвеће.

Тог тренутка су Блихер и Велингтон удружили своје армије и тако су битку код Ватерлоа добила два човека који су пошли у рат сами, оставивши своје одане жене далеко, далеко код куће.

ЗЛАТНА ЗАЛИХА

У последње време осећам горак укус у устима. Отишао сам до психијатра, који ме је дуго и детаљно испитивао о мом детињству, сновима и брачном животу. Коначно је закључио да је узрок горког укуса у мојим устима потиснута траума чије корене треба тражити у недостатку шећера у јутарњој кафи.

Тако је изашло на видело да ме властита супруга, најбоља супруга на свету, већ недељама држи на шећерној дијети.

– Шта ти пада на ум? - упитао сам је. - Мени је потребан и ја хоћу шећер!

– Не вичи, молим те - одврати ми жена. - Шећера нема. Нема га нигде.

– А шта је са нашим залихама?

– Њих држим под кључем у случају да нестане шећера.

– Такав случај се управо десио. И сама кажеш да нигде нема шећера.

– Управо зато. Баш када га нема, ти би хтео да се њиме разбацујеш. Сваког тренутка може да избије атомски рат и шта ћемо онда без залихе шећера?

– Не буди смешна - рекох. - Идем сада у прву радњу и купићу шећера колико год хоћу.

Отишао сам у бакалницу на углу, поверљиво намигнуо власнику који обожава моје приче и шапнуо му да ми треба мало шећера.

– Драги господине Кишон - љубазно ће власник - нема човека коме не бих радије учинио услугу, али шећера нема.

– Наравно, спреман сам да платим и мало више - рекох.

– Драги господине Кишон, али ја на жалост не могу да вам продам шећер... чак ни када бисте за њега платили фунту и осамдесет.

– То је стварно жалосно - рекох. - Шта сада да радим?

– Знате шта? - рече трговац. - Како би било да ми платите две фунте?

У тај час однекуд се јави човек у шубари, кога уопште нисам приметио.

– Не будите луди и не плаћајте толико! Та то је почетак инфлације! Ако панично купујете само помажете шверцерима! Ваша је дужност да испуните свој патриотски задатак.

Збуњено сам климнуо главом и изашао празних руку али уздигнута чела. Човек са шубаром кренуо је за мном. Читав сат шетали смо горе-доле и разглабали о нашој оскудици. Шубара ми је објашњавао како су Американци, ти безосећајни ниткови, огорчени на нас зато што нисмо дозволили да нас заплаше њиховим економским претњама и уценама. Стога нам сада ускраћују пошиљке шећера у уверењу да ће нам тим варварским поступком скршити морал. Али то им неће успети! Никада!

И ми поновисмо у један глас: никада!

Стигавши кући препун националног поноса, објаснио сам најбољој супрузи на свету да ми није ни на крај памети да се као остали клањам Златном телету па сам јој испричао разговор са човеком у шубари. Она је - као и увек, имала за то врло прозаично образложење. Све је то лепо и красно, рече, ми, али човек у шубари је познати шећераш и свако дете у комшилуку зна да би га само једна коцка шећера убила на месту. Наравно, њему је лако да се одрекне шећера. Али је, насупрот томе, синоћ пред кућом Тосканинијевих наводно застао један камион и истоварио неколико врећа шећера које су затим укућани кришом ставили на сигурно место.

Да би већ ионако трагичну ситуацију још више истакла, моје жена ме је послужила модерно аранжираним чајем зачињеним лимуном и медом уместо шећера. Тај одвратни напитака толико ми се згадио, да сам отрчао право оном трговцу и заурлао да сам спреман да му платим две фунте за кило шећера. Лопов ми је дрско одговорио да шећер сада кошта две фунте и двадесет.

– У реду, пристајем - рекох.

– Добро, онда дођите сутра - одврати ми. - Али морам да Вас упозорим да ћете сутра морати да платите две фунте и педесет, и, да знате, то је задње што још имамо.

Док сам стајао на улици и гласно псовао себи у браду, постарија госпођа се сажалила на мене:

– Пожурите у Ришон. Тамо у Биаликовој улици је бакалин који још не зна за несташицу шећера па га и даље мирно продаје...

Пуном брзином одјурио сам онамо. Међутим, изгледа да је неко трговцу у међувремену ипак откуцао да нема шећера јер - шећера није било.

Код куће ме је чекало ново изненађење. Најбоља супруга на свету купила је једну од оних стаклених, крушколиких посуда за шећер какве у последње време видимо по кафанама а које се одликују тиме да, кад их окренемо и тресемо, из широке цеви на врху не изађе ништа. Упркос томе, устао сам усред ноћи из кревета и претражио све кухињске ормаре и полице не бих ли пронашао ту несрећну посуду.

Најбоља супруга на свету одједанпут се створила на вратима и, подбочивши руке, милостиво ми рекла:

– Никада је нећеш пронаћи.

Сутрадан сам донео кући кесицу са пола килограма гипса да бих поправио неке пукотине на зиду. Тек што сам је спустио већ је нетрагом нестала а неки женски глас рече ми тајанствено да је кесица на сигурном. Било ми је драго да то чујем, јер гипс је неопходна потрепштина у модерном домаћинству. Још драже ми је било кад сам у првој порцији кафе после дуго времена опет окусио шећер.

– Видиш - рече ми жена - сада када имамо залиху, можемо то себи приуштити...

Није то требало два пута да ми се каже. Следећег дана довукао сам кући четири киле најфинијег алабастера. У очима најбоље супруге на свету засјао је враголасти зелени пламичак. Загрлила ме је и упитала где сам успео да набавим ту драгоценост.

– У продавници „Боје и лакови“ - рекох јој истину.

Моја жена узе мало белог прашка и проба га.

– Фуј! - узвикну она. - Шта је то?

– Гипс.

– Какве су то глупе шале? Ко може да једе гипс?

– Нико и не мора да га једе - рекох. - Ако покушамо да једемо, онда је то гипс али ако га ускладиштимо, онда може да буде и шећер. Стави то лепо у оставу а ону залиху шећера изнеси на сто.

– Али шта ћу са гипсом у остави? Чему он служи?

– Зар још увек не схваташ? Диван је осећај кад знаш да у кући имаш четири килограма шећера залихе. Било шта да нас затекне - нама ништа не може да се деси. Ми имамо своју златну резерву.

– Имаш право - рече моја жена која је у суштини ипак разумно биће. - Али запамти једно: ову ћемо златну резерву начети тек када ситуација буде стварно катастрофална.

– Браво - ускликнух. - Чучи у теби дух наших предака.

– Додуше... - одједном се жена досети - тада ћемо приметити да је то гипс!

– Па шта онда? Када си стварно у катастрофалној ситуацији, чињенично стање се битно не мења имаш ли у кући четири киле шећера или немаш.

То ју је убедило.

Од онда живим као шеик у њујоршком хотелу „Валдорф-Асторија“. На дну шољице остављам дебео слој шећера. Јуче ме је жена замолила да купим још неколико кила како би се осећала сасвим сигурном. Донео сам кући неколико кила. Све док гипс не поскупи, несташице неће бити.

ПОКЛОЊЕНОМ КОЊУ У ЗУБЕ СЕ НЕ ГЛЕДА

Да се разумемо, новац код нас не игра улогу све док постоји кредит. Муку мучимо увек само питањем шта да купимо једно другом за многобројне празнике.

Сећам се да ми је пре три године најбоља супруга на свету поклонила два старинска мача а ја сам њој купио zgodну малу стону лампу. Ја, узгред речено, не мачујем.

Пре две године изненадила ме је сабраним делима Лопе де Вега а ја сам њој поклонио zgodну малу стону лампу. Ја не знам шпански.

Прошле године достигли смо врхунац кад сам најбољој супрузи на свету поклонио предивну малу стону лампу а она мени праве персијске наргиле. Ја не пушим.

Ове године заиста више нисмо знали шта бисмо једно другом поклонили. Све већ имамо. Три недеље пре празника неко ми је рекао да је видео моју жену у живом разговору са трговцем некретнинама. Облио ме је хладан зној: ми имамо заједнички рачун у банци. Одлучио сам да утичем на њен здрав разум.

– Слушај, драга - рекох јој. - То мора престати иначе ћемо обоје да излудимо. Ти се мучиш и ја се мучим, а заиста не видим какве, рецимо, везе има празник са шкотским килтом, који ионако никада нећу носити. Ми смо обоје одрасле паметне особе и морамо да прекинемо са тим глупостима. Зато свечано обећајмо једно другом да нећемо да купујемо никакве поклоне за празнике.

Моје жена ми је пала око врата и рекла како то никада не би очекивала од мене. И она већ дуго исто тако мисли али се није усудила да ми то предложи. Сад јој је, хвала богу, пао камен са срца. Насмејали смо се, пољубили и тако решили проблем поклона.

* * *

Ујутро сам се сетио да још увек не знам шта бих купио жени за празник. Прва ми је помисао била згодна мала стона лампа, међутим одустао сам јер је и са њеном досадашњом збирком наш стан довољно осветљен. Али осим стоне лампе нисам могао да се сетим ничег прикладног. Преостаје једино још дијадема са брилијантима. То још нема. Дао сам оглас у новине: „Тражи се половна дијадема у добром стању.“ Добио сам две понуде са ценом. Дакле, ништа од дијадеме.

Две недеље пре дана X, моја жена се вратила кући са повеликом кутијом под руком. Бесно сам стргнуо поклопац: млеко у праху. У неверици, узео сам сито и просејао цео садржај не бих ли пронашао неку дугмад за рукаве, иглу за кравату или нешто слично, али није било ничега осим чистог, недужног млека у праху. Упркос томе, пожурио сам у банку да проверим рачун и заиста - моја жена је дигла 2600 фунти и оставила на рачуну свега 80 агурота које сам сместа подигао. Дрхтао сам од беса. У реду, драга моја, мислио сам, нека ти буде! Купићу ти такво крзно да ћемо обоје на просјачки штап. Упашћу у дугове, пропићу се, ма шта пропити, дрогираћу се. И то све само због тога што ниси знала да одржиш реч.

Стигавши кући, затекао сам жену како се с огромним пакетом шуња кроз споредна врата. Истргао сам јој га из руку и отворио. Наравно - туце мушких кошуља! Дограбио сам маказе и исецкао их на крпице.

– Ево ти, на! - процедио сам. - То ће те научити да држиш реч.

Моја жена, која је управо донела кошуље из перионице, љутито ми је одвратила:

– Ми смо одрасле, паметне особе. Морали би смо да имамо поверења једно у друго.

– То и јесте најважније у браку: међусобно поверење - рекох и упитах је шта је учинила са оних 2600 фунти.

– Ох, то - рече она. - Тиме сам платила месечни рачун код фризера.

Осећао сам се као последња ништарија. Како сам могао овако узорну, најбољу супругу на свету да оптужим да је проћердала

новац на глупости.

Насмејали смо се једно другоме и одједном нам се читав тај неспоразум учинио детињаст. Направили смо од буве слона. Заверенички смо стиснули једно другом руку, и живот је опет кренуо својим уобичајеним током.

* * *

Обућар, код кога сам наручио ципеле од змијске коже за своју жену, саопштио ми је да их не може направити без мере, и да би због тога требало да му донесем једну њену стару ципелу. Ухватила ме је док сам тражио ципелу у њеном ормару.

– А, тако! - устремила се на мене. - То се зове савршен муж! Најпре жени прочита лекцију о међусобном поверењу а затим јој забије нож у леђа! А ја сам ти, луда, веровала! Још ћеш да ми замериш што ти за празник нисам ништа поклонила.

Овог пута смо се, положивши руке на једну од оних zgodних малих стоних лампи, свечано заклели да никакве поклоне нећемо купити за празник.

Те сам ноћи, први пут после дужег времена, мирно спавао.

* * *

Ујутро сам држао жену на оку и кад је изашла, пратио сам је - све до Јафе, где је ушла у продавницу. Погледао сам натпис: „Женско рубље“.

Задовољно сам се окренуо. Уосталом, празник је сутра и ту више не може бити неких изненађења.

На путу кући свратио сам код познаника који у близини држи антикварницу. Код њега сам купио малу кинеску вазу из времена династије Минг. Али судбина је хтела другачије. Зашто ти возачи аутобуса морају увек тако нагло да коче? Покушао сам да је залепим али није ишло. Још боље. Овако жена не може да ме оптужи да сам прекршио обећање.

Најбоља супруга на свету дочекала ме је у свечаној хаљини и румених образа од узбуђења. На великом столу у трпезарији угледао сам, беспрекорно поређане, електрични апарат за

бријање, десетак хемијских оловака, траку за писаћу машину, кутију воска за мазање скија, канаринца у кавезу, шест пари чарапа, згодну малу стону лампу (?), актовку, уоквирену женину слику и мали грамофон (који је купила испод руке у продавници женског рубља).

Стајао сам као одузет и нисам могао да проговорим ни реч. Жена ме је гледала са неверицом. Није могла да схвати да сам дошао празних руку. А онда је бризнула у плач.

– Ето, видиш какав си! Ти ме уопште не волиш! Бар једном годишње би могао мало да ме обрадујеш, али то теби, очигледно ни не пада на памет! Одлази! Боље да те не видим!

Тек кад се добро исплакала, кренуо сам руком према џепу и извукао златни сат опточен драгим камењем.

ПОДЕЛИ ПА ВЛАДАЈ

Постарији досељеник као што сам ја доживи свашта чудно. Пробудим се, на пример, ујутро, и са смешком на уснама присетим се како сам сањао да течно говорим хебрејски са својом баком у неком тамо граду званом Ходмезоварсарелји. То је по мом мишљењу највиши степен прилагођавања. (Нижи степен прилагођавања је када израелска кухиња почиње да ти прија.)

Човек у журби свакодневице, с времена на време осети потребу да мало предахне и запита се шта му је преостало из оних дана мађарског избеглиштва - осим чудног нагласка.

Пошто сам самог себе искрено преиспитао, открио сам да сам нешто ипак сачувао: још увек мађарски делим. Научио сам хебрејски да сабирам и одузимама а и множење ми донекле иде од руке али јасно је да само на мађарском може да се дели. Зато се увек изнова чудим како људи који не знају мађарски могу уопште да деле.

Амиру, на пример, то успева из прве, осим што понекад, кад мора да напише домаћи задатак, зовне оца у помоћ. Ја, наравно, прискочим да бих оправдао добар глас хебрејског оца и онда почнем двоструко да мислим, прво у себи израчунам задатак шапћући на мађарском а затим библијским језиком изговарам резултат. Није ни чудо да уз овакво рачунање на два колосека резултат често није тачан, што опет само доказује да је дељење недељиво.

– Домаћи задаци би требало да се решавају самостално - гласи тада мој педагошки савет. - Седни и размисли!

Осим тога било би од мене потпуно непедогошки признати властитом сину да уопште не разликујем праве од неправих разломака а да не говоримо о аритметичком и геометријском низу.

– Тата - пита мене тако Амир - да ли прости број може да се изрази децималним разломком?

– Све је могуће сине, ако имаш јаку вољу - одговарам ја. - А сада се губи у своју собу!

Ови разломци ће ме довести до лудила. Аморова свеска их је пуна. Све је ту разломљено, све је једна седамнаестина или тридесетиосам стодеветина нечега. Једном сам наишао чак и на 8/6371, што је очигледно доказ нашег разломљеног друштвеног система. И чему је све то потребно? Човек у мојим годинама не жели да се сећа нерешених проблема младости, већ жели да живи у миру.

* * *

А онда је неко, тамо негде у Америци дошао на мудру замисао да оснује Центар за истраживање свемира, и момци су за тили час произвели џепни рачунар. То патуљасто чудо величине добро развијене кутије шибица решава из главе најтеже математичке задатке као од шале, а највећа научна предност му је у томе што може врло лако да се прокријумчари на царини.

Тако сада један јапански примерак тог свезналице лежи на мом писаћем столу и сваки пут кад запнем на неком математичком проблему само пребирам по њему као по добро наштимованом клавиру. Штавише, забављам се измишљајући задатке. Чудо једно шта та кутијица све може да реши! На пример:

$$378,56973 : 63,41173 =$$

Већ и сам поглед на овако нешто у преткомпјутерско доба довело би ме до лудила па кад би чак и цела моја будућност зависила од решења тог задатка, рекао бих: ево вам будућност а мене оставите на миру. Међутим, сада, када имам ту справицу, само притискам дугмиће и - пинг! - она избаци одговор.

На жалост то је нањушио и мој син Амир. Животињским нагоном детета убрзо је открио огромне могућности које му отвара ово техничко достигнуће. Није прошло неколико дана од како сам јапанско чудо донео кући, а већ сам затекао дерана за

мојим писаћем столом: лево - отворена свеска, а десном руком пребира по рачунару као прави мали виртуоз.

– Шта ти пада на памет? - просиктао сам. - Задатак би требало да урадиш сам.

Амир ми је показао задатак који је морао да реши.

„Неки човек је тестаментом овако поделио свој имовину: 2/17 оставио је жени, 31,88% од разлике старијем сину, 49/101 од разлике млађем сину а остатак кћерки која је добила 71.407 и 1/4 израелских фунти. Колико је добио сваки од наследника?“

Једино што на то могу рећи јесте да је покојник или био неурачунљив или му се сопствена породица толико замерила да је хтео да јој се и преко гроба освети, што ипак не оправдава мог наследника да се из те збрке извлачи вежбајући прсте на дигитрону.

– Сине - благо сам га опоменуо - аритметика се ради оловком и хартијом.

– Зашто? - упитао је Амир.

– Зато што ти дигитрон неће увек бити при руци. Рецимо, истроше се батерије.

– Купићу нове.

– А шта ако је субота?

– Позајмићу дигитрон од Никија.

– А ако Ники није код куће?

– Онда ћу узети твој.

Имајте на уму да је мој син риђокос а поврх тога, сви његови пријатељи редом имају код куће бар по један дигитрон. Њихови неодговорни родитељи се бесрамно користе идеалном могућношћу што та направа може да се прокријумчари у џепу и тако стварају нови компјутеризовани нараштај, који није способан да дели *ни на једном* језику.

Што се мене тиче, решио сам тај проблем једним покретом руке. Једног дана сам замахнуо - и он је одлетео. Не бих знао да вам кажем да ли је то било намерно или не, али, било како било, јапански дигитрон се распао на комадиће. *Diveni, dividi, divici.*

Када сам се сагнуо да покупим остатке, крв ми се следила у жилама. Нећете ми веровати, али у том дигитрону није било

ничега, ни једног јединог точкића, само неколико врло танких плочица прошараних линијама које иду у разним правдима. А ето, ово још-мало-па-ништа решава тако сложене математичке проблеме од којих ја, угледни писац, поседим. Како му само то успева? Плашим га се. Ту је сам ђаво умешао своје прсте.

Али млади не знају за страх. Амир је вест о судбини дигитрона примио са зачуђујућом равнодушношћу. И најбоља супруга на свету је нешто посумњала.

Ефраиме, бојим се да он има свој дигитрон.

Претражили смо Амирову собу од пода до плафона али нисмо ништа нашли. Моја жена тврди да они сигурно имају тајно скровиште у разреду. Данас су те ствари већ тако ситне да можеш да их сакријеш у уво.

Било како било, наш син Амир има све боље оцене из математике а на лицу му титра смешак Мона Лизе.

Можда је у праву. Будућност припада рачунарима и патуљцима. Мени још једино преостаје да на мађарском псујем. Да делим и онако више не знам.

ВЕЛИЧИНА НА МАЛОМ ЕКРАНУ

Пре великог преокрета живео сам у апсолутној анонимности. Врло ретко би ме задесила срећа да доживим јавно признање. Тако је на пример моја „Хебрејска енциклопедија“ (2 тома) нашла посебно место у рубрици „Нове књиге“ неког часописа за жене: „Е. Киш. Хебр. Енц. том 24“. Једном сам на годишњем одмору успео да се попнем на врх Килиманџара, и да дописник агенције Ројтер није случајно тада добио грип, сигурно би ме тада споменули на радију. Неколико година касније, када сам компоновао Бетовенову X симфонију, добио сам у једном часопису, који излази на јидишу, сасвим пристојну критику у рубрици „Уради сам“. Памтим још један светли тренутак у животу: кад сам открио лек против рака, примио ме је министар за здравство и задржао се са мном у разговору читавих седам минута, све док није стигла уругвајска делегација. Има ли још нешто? Ах, да, када је изашла моја „Кратка историја јеврејског народа од Аврама до Голде“, дао сам интервју за ноћни програм радија. Али за човека на улици остао сам непознат.

И онда је, као што рекох, дошао велики преокрет.

Дошао је из ведра неба и на сред улице. Пришло ми је неко дете, ставило ми пред уста микрофон и упитало ме шта мислим о општем стању у свету.

– Нема разлога за забринутост - одговорио сам.

Отишао сам кући и више нисам на то мислио.

Док сам с најбољом супругом на свету седео за вечером, одједном се из суседне собе, где су деца, вечерајући на поду, гледала телевизију, зачуо продоран крик. У трен ока се на вратима појавио наш син Амир дрхтећи од узбуђења.

– Тата! - једва је изговорио. - На телевизији... тата... био си на телевизији...!

Узвикивао је још нешто неразговорно све док није добио напад кашља због чега више није могао да изусти ни реч. Доктор, кога смо одмах позвали, није могао да дочека ни да уђе у собу него је већ са степеништа почео да виче:

– Видео сам вас! Чуо сам шта сте рекли на телевизији! Нема разлога за забринутост!

Тек тада сам се присетио да је поред оног детета са микрофоном стајало још једно дете са неком другом ствари у руци и да је нешто тихо зујало док сам износио своје мишљење о општем стању.

Тог момента зазвонио је телефон.

– Од срца вам хвала - рече неки дрхтави женски глас. - Живим већ шездесет година у Јерусалиму и захваљујем Вам у име човечанства.

Стигло је и прво цвеће. Представник парламента послао је букет са поруком: „Ваш неустрашиви оптимизам оставио је на мене дубоки утисак. Желим Вам успеха у даљем раду и молим Вас да ми пошаљете две фотографије са потписом.“

Долазило је све више комшија, који би се поређали уз зид и гледали ме са страхопоштовањем. Неколико храбријих приступило би ми ближе, додирнуло ми руб одеће и брзо побегло назад једва савлађујући силне емоције.

Били су то славни дани, дивно доба, испуњење давно заборављених младалачких снова, На улици би људи застајали, окретали се за мном и шапутали:

– Ево га иде... Да, то је он... Нема разлога за забринутост... Рекао је то на телевизији...

Једна трафиканткиња је, када сам ушао да купим цигарете, широко разјапила уста, покушала да ухвати ваздух и пала у несвест. Познанице, које ме до тада нису ни примећивале, почеле су да ми добацују заводљиве погледе. И цвеће, цвеће...

Нешто се променило и у држању најбоље супруге на свету, и то у моју корист. Једне ноћи сам се пробудио са нејасним утиском да ме неко посматра. Било је то моја супруга. Соба је била обасјана месечином а она се налактила и гледала ме као да ме види први пут у животу.

– Ефраиме - прела је. - Из профила подсећаш на Ринго Стара.

Приметио сам промене чак и на самом себи. Корак ми је постао гипкији, тело се усправило. Моја мајка тврди да сам порастао најмање за три сантиметра. Кад сам хтео да се укључим у разговор, обично бих почињао речима: „Дозволите ми, као човеку који је већ давао изјаве и за телевизију, да кажем своје мишљење...”

После свих неуспеха прошлих година, после узалудног труда да нешто постигнем са енциклопедијама, симфонијама и сличним глупостима, осетио сам коначно слатки укус славе. По неким проценама тог уторка ме је на екрану видело целокупно становништво земље са изузетком извесног Јехуде Гриншпана, који се извињавао да му је управо за време мог наступа прегорела цев у телевизору. Добровољно сам му писмено препричао интервју.

Судећи по свему, наша улица ће добити ново име „Улица интервјуа“, можда чак и „Булевар без разлога“. У сваком случају наручио сам нове визит-карте:

ЕФРАИМ КИШОН

АУТОР ТЕЛЕВИЗИЈСКОГ КОМЕНТАРА
„НЕМА РАЗЛОГА ЗА ЗАБРИНУТОСТ”

Понекад, за време дугих вечери, распрострем визиткарте и гледам их. Има у њима нешто утешно, а утеха ми је сада и те како потребна. Незахвална светина помало ме заборавља. Све чешће људи пролазе крај мене а да ме не препознају, да ме чак, штавише, ни не примете - баш као да никада нисам ни наступио на телевизији. Распитао сам се да ли можда имају у плану да понове емисију како би освежили памћење публике. Рекли су ми да немају.

Тумарам улицама и тражим децу са микрофонима или неким предметима што зује у руци. На жалост, или их нема или ме ништа не питају. Недавно сам био у опери. Непосредно пре него што се дигла завеса, један камерман устремио се право ка мени - и у последњем часу усмерио је камеру у човека крај мене који је чачкао нос. И ја сам почео да чачкам нос али ми ни то није ништа помогло.

Пре неколико дана су ме обавестили да сам за своју последњу причу добио Биаликову награду.

Прво сам сам отишао у телевизију и распитао се да ли ће преносити доделу награде. Како то нису могли са сигурношћу да ми обећају, одлучио сам да не примим награду. Пре него што сам изашао из зграде, једна чистачица ми је обећала да ће да ме прокријумчари у студио „Б“ међу статисте ТВ-серије „Човече, не љути се!“. Поново живим у нади.

РАДОСТИ ПОРОДИЧНОГ ПРЕВОЗА

С обзиром да смо при крају књиге, хтео бих да на овом месту истакнем да сам, када имам све у виду, ипак присталица брака. Јесте да човек ради као роб али бар зна *зашто*; временом изроди пуну кућу несташне дечице, не траћи више драгоцену време на сваку мачку и рибу - укратко, није више ни слика оног усамљеног, бедног створа какав је био у доба срећних самачких дана. За чиме мушкарац у ствари тежи? Тежи за женом са којом ће делити бреме живота, за неким коме се може изјадати. Ожени се, и ето му већ разлога да се јада. Неволња са којом се писац ових редова нарочито суочава јесте вожња аутомобилом са сопственом породицом. Не могу да пређем ни петнаест метара а да најбоља супруга на свету гласно не крикне:

– Црвено! Црвено!

Или:

– Пази бицикл! Пази *бицикл!*

Те поруке са стране неизоставно долазе у пару: прво са великим узвичником а затим у курзиву. Давно пре бих још и подсетио жену да никада нисам кажњен због саобраћајног прекршаја, да возим ауто тако рећи од детињства, да и ја као и она имам два ока, а можда и више, и да зато могу исто тако добро да возим и без њених примедби у курзиву.

Пре десет година, међутим, престао сам да се супротстављам, јер сам схватио да се код ње ради о пуким емоцијама и да ту логика не помаже.

Узгред речено, она сама има већ четири саобраћајна прекршаја.

Понекад, док возим неком сасвим мирном улицом, моја жена одједном крикне:

– Ефраиме! *Ефраиме!*

У трену окренем волан, попнем се колима на тротоар, оборим две канте за ђубре и ударим у гвоздену ролетну перионице рубља. Угасим оно што је још остало од мотора и осврнем се око себе: улица пуста као Сахара, нигде живе душе, нигде ни једног возила са којим сам могао да се сударим.

– Зашто си крикнула! - у чуду питам жену. - *Зашто си крикнула?*

– Ниси био сабран.

Још и уздахне:

– *Како ти возиш! Како ти возиш!* - и демонстративно се веже сигурносним појасом.

Деца су наравно на маминој страни. Прва животиња коју је моја кћер Ренана знала да препозна била је зебра. *Прелаз преко зебре!* Њен деда такође радо истиче да возим као луд, као луд. Једном ме је повео у страну и обратио ми се као мушкарац мушкарцу.

– Слушај, момче, ти имаш довољно својих брига, пусти моју кћер да вози.

Чак и деца знају да са задњег седишта у хору скандирају:

– Тата, пусти маму...

Непрестано ме шаљу на све могуће курсеве а и на свакакве начине, дискретно, вређају ми понос. Приметио сам да Амир, кад год се вратим са посла кући, викне:

– Тата је срећно стигао. Ништа се није десило.

Не знам зашто би нешто морало да се деси? И чему оно *срећно*? Убеђен сам да их на то подстиче мајка, која има четири саобраћајна прекршаја. За време породичних вожњи она увек сикће:

– Ох, како бих волела да те сад ухвати полиција. *Како бих волела.*

Или:

– То ће да те кошта возачке дозволе, *то ће да те кошта возачке дозволе!*

Она тврди да може да се опусти једино кад сама вози. Најчешће ми силом одузме ауто, уз силне драме и хистеричне нападе и уз громогласан аплауз са галерије. До сада је већ

успела да удари у два камиона и један клавир, обори паркинг-сат и прегази безброј мачака.

– То је зато што сам због твоје луде вожње сва смотана - објашњавала би она после сваке саобраћајне незгоде.

У последње време се чак и наша куја Макси, баш као права куја, прикључила завереницима. На сваком наглom заокрету она истури главу кроз прозор и два пута оштро залаје. Моја жена тврди да она жели да ме упозори да морам да возим држећи волан са обе руке као што вози сав остали свет.

Понекад ме жена пецне тек после свршеног чина. Пошто без по муке проишам мимо двоје-троје мирних пешака, заједљиво ми добаца:

– Ниси их ни видео! Ниси их уопште видео!

Наравно да сам их видео. *Наравно да сам их видео.* Иначе би их, наравно, прегазио.

– Колико брзо возиш, за име бога, колико брзо возиш?

– Возим шездесет.

– Зар хоћеш да завршимо у болници? *У болници?*

Она вози брзином од 150 км/сат а отприлике истом брзином даје и примедбе. Прошлог месеца је, присвојивши кола, одзујала у супермаркет да купи сир. На путу је неки семафор налетео тачно у њу и ауто претворио у хармонику. Изашла је из кола бела као креч, али неозлеђена. Па ипак ме је после тога још недељама прогањала погледом који је мене оптуживао.

– Замисли, бедниче - говорио ми је тај поглед – шта би било да си ти, не дај боже, био за воланом!

Она има, то знамо, четири озбиљна прекршаја.

Пошто су неко време била на оправци код ауто-лимара, кола су се срећно вратила кући. Сада већ возим знатно боље и то методом: „уради сам“. То је нека врста превентивне вожње: да бих унапред смирио духове избезумљене породице, пре сваког укрштања сам себе упозоравам:

– Знак „стоп“ испред мене! - говорим гласно возећи једва четрдесет километара на сат. - *Знак „ стоп “ испред мене!*

Или:

– Не кроз жуто, Ефраиме, *не кроз жуто!*

А кад нагло скрећем, мрмљам себи у браду:

– Како то возим? *Како то возим?*

Сад је у колима мир. Најбоља супруга на свету седи крај мене стиснутих усана, деца ме ћутећи презиру, куја понекад залаје а ја се мирно и полако возим - у лудницу.

- {1} У потрази за изгубљеним временом
- {2} Јеврејин рођен у Израелу.
- {3} Обред којим се дечак, кад наврши тринаест година, прима за пуноправног члана јеврејске верске заједнице.